

© ANDRZEJ ŁAPKOWSKI

RAPORT REGIONALNY

COMORELP 2024

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

**SAMOOCENA REGIONALNEJ POLITYKI
UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE**

RZESZÓW, GRUDZIEŃ 2024

Przedsięwzięcie pn. „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych” realizowane w ramach Inwestycji A.3.1.1 Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności

Spis treści

1. WPROWADZENIE.....	3
2. PODKARPACIE.....	5
3. ANALIZA SWOT DOTYCZĄCA ZAGADNIEŃ ZWIĄZANYCH Z EDUKACJĄ CAŁOŻYCIOWĄ	7
4. STRUKTURA ORGANIZACJI UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM.....	12
5. WYNIKI SAMOOCENY REGIONALNEJ POLITYKI UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE. COMORELP 2024. PODKARPACIE.	
5.1 OBSZAR 1. PLANOWANIE I STRATEGICZNE ZARZĄDZANIE	16
5.2 OBSZAR 2: IMPLEMENTACJA.....	31
5.3 OBSZAR 3: EWALUACJA.....	56
6. PODSUMOWANIE	62
WNIOSKI.....	65
REKOMENDACJE.....	66
7. ANEKS	67
OBSZAR 1: PLANOWANIE I STRATEGICZNE ZARZĄDZANIE	67
OBSZAR 2: IMPLEMENTACJA.....	69
OBSZAR 3: EWALUACJA.....	72

1. WPROWADZENIE

Raport dla województwa podkarpackiego został opracowany w oparciu o narzędzie COMORELP (Collaborative Monitoring of Regional Lifelong Learning Policies), rozwijane w ramach projektu finansowanego z programu Erasmus+. Celem tego narzędzia jest ocena funkcjonowania polityki uczenia się przez całe życie w regionach, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów zarządzania, wdrażania i monitorowania działań, a także ich efektów. W Polsce narzędzie to zostało zaadaptowane w wyniku współpracy Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie. W ramach upowszechniania wypracowanego podejścia zdecydowano się na jego implementację także w województwie podkarpackim, przy zaangażowaniu Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie.

Proces badawczy został oparty na metodzie samooceny, przeprowadzonej podczas spotkania w dniu 18 grudnia 2024 roku tzw. „okrągłego stołu” z udziałem przedstawicieli różnych instytucji – reprezentujących sektor publiczny, prywatny oraz organizacje pozarządowe. Ekspertki zaangażowani w działania pochodzili z obszarów związanych z edukacją formalną, pozaformalną i nieformalną. Dyskusje prowadzone wokół 35 pytań badawczych pogrupowanych w 10 wymiarach umożliwiły wypracowanie wspólnych stanowisk, a tam, gdzie nie było to możliwe – rozstrzygnięcia podejmowano w drodze głosowania.

Raport składa się z kilku części. W części pierwszej przedstawiono charakterystykę województwa podkarpackiego ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu demograficznego, edukacyjnego i społecznego. Następnie zaprezentowano wyniki analizy SWOT dotyczącej polityki uczenia się przez całe życie w regionie. Kolejnym elementem jest przegląd systemu edukacji w perspektywie uczenia się przez całe życie, obejmujący edukację formalną i pozaformalną. Kluczowym fragmentem raportu jest analiza wyników samooceny polityki LLL w regionie, przeprowadzona na podstawie narzędzia COMORELP. Raport kończy podsumowanie zawierające wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego rozwoju systemu LLL w województwie podkarpackim.

Wszystkim Ekspertom, którzy wzięli udział w spotkaniu serdecznie dziękujemy.

EKSPERCI REGIONALNEGO OKRĄGŁEGO STOŁU COMORELP 2024
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

1. Dr Sławomir Bździuch
2. Danuta Cichoń
3. Dr Artur Grzesik
4. Ryszard Jania
5. Wioletta Kulczyńska
6. Stanisław Kusiak
7. Anna Łaboda
8. Władysław Mazur
9. Tomasz Michalski
10. Piotr Moroch
11. Anna Sobczyńska
12. Dr Sławomir Solecki
13. Izabela Ślaska
14. Bogusław Śnieżek
15. Adam Tomaszewski
16. Mieczysław Wilk

Moderacja dyskusji: Wojciech Kubica, doktorant Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Jagiellońskiego,

Przygotowanie Raportu: Grzegorz Wyciślak, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie – Wydział Projektów Własnych

Jadwiga Chmura, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie – Wydział Projektów Własnych

Niniejszy raport opracowany został w ramach realizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie projektu pn. *„Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych”* realizowanego w ramach Inwestycji A.3.1.1 Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

2. PODKARPACIE

Województwo podkarpackie, położone w południowo-wschodniej części Polski, graniczy z Ukrainą i Słowacją, tworząc istotny odcinek zewnętrznej granicy Unii Europejskiej – najdłuższy spośród granic lądowych wspólnoty. Region zajmuje powierzchnię 17 845 km², co stanowi 5,7% terytorium kraju, plasując Podkarpackie na 11. miejscu wśród polskich województw pod względem wielkości.¹ Według danych na 2023 rok, województwo zamieszkuje 2,07 mln osób, czyli 5,5% ludności Polski. Teren administracyjnie podzielony jest na 160 gmin – w tym 16 miejskich, 35 miejsko-wiejskich oraz 109 wiejskich – skupionych w 25 powiatach (4 grodzkie i 21 ziemskich). Charakterystyczną cechą regionu jest niski poziom urbanizacji – jedynie 41% mieszkańców żyje w miastach, co stanowi najniższy wskaźnik w kraju. Ta specyfika kształtuje zarówno potrzeby społeczne, jak i kierunki rozwoju gospodarczego oraz edukacyjnego, czyniąc z Podkarpacia obszar o dużym potencjale integracji tradycji i nowoczesności.

Rysunek 1. Województwo podkarpackie na mapie Polski i Europy.

Gospodarka województwa podkarpackiego opiera się na sektorach wysokich technologii, przemysłu lotniczego, motoryzacyjnego oraz rozwijającego się sektora IT. Mimo widocznych atutów region boryka się z wyzwaniami demograficznymi, migracyjnymi i nierównomiernym rozwojem gospodarczym. Rynek pracy wymaga nie tylko zwiększenia

¹ Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2024

podąży wykwalifikowanej siły roboczej, ale również systematycznego podnoszenia kompetencji mieszkańców w odpowiedzi na dynamiczne zmiany technologiczne.

Zgodnie z *Regionalną Strategią Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021–2030*², kluczowym kierunkiem rozwoju regionu jest wspieranie innowacyjności i wzmacnianie inteligentnych specjalizacji, m.in. przemysłu lotniczego, jakości życia oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT). Strategia ta podkreśla znaczenie kapitału ludzkiego i edukacji w budowaniu konkurencyjności regionu. Dlatego też rozwój systemu uczenia się przez całe życie (LLL), wspierany odpowiednimi mechanizmami finansowania i współpracą międzysektorową, jest niezbędnym elementem długofalowej polityki gospodarczej województwa.

Edukacja

System edukacji w województwie podkarpackim odzwierciedla zarówno wyzwania demograficzne regionu, jak i jego zróżnicowaną strukturę osadniczą. Na poziomie edukacji podstawowej obserwuje się stopniową redukcję liczby szkół, przy jednoczesnym utrzymaniu wysokiej dostępności placówek, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Towarzyszy temu jednak narastający problem z zapewnieniem odpowiedniej kadry pedagogicznej, szczególnie w lokalizacjach peryferyjnych. Wyniki egzaminów zewnętrznych pozostają powyżej średniej krajowej, jednak pandemia uwidoczniała potrzebę wzmacniania kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli oraz dostosowania metod dydaktycznych do nowych wyzwań. W szkolnictwie ponadpodstawowym rośnie liczba uczniów przy jednoczesnym spadku liczby szkół, co skutkuje wysokim zagęszczeniem w placówkach, zwłaszcza technikach i liceach. Rzeszów pełni funkcję edukacyjnego centrum regionu, przyciągając uczniów z szerokiego obszaru. Coraz większy udział uczniów techników wskazuje na lepsze dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy. Jednocześnie województwo boryka się z wysokim odsetkiem młodych osób pozostających poza systemem edukacji i rynku pracy (NEET), szczególnie wśród kobiet, co wymaga zintegrowanych działań edukacyjnych i społecznych.

Szkolnictwo wyższe, skupione głównie w Rzeszowie, odnotowuje spadek liczby studentów i absolwentów. Umiędzynarodowienie uczelni jest ograniczone, a współpraca z otoczeniem gospodarczym i sektorem B+R pozostaje niewystarczająca.

---

² *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2030*, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2022

Mimo to, rośnie zainteresowanie edukacją dorosłych – choć region wciąż plasuje się poniżej średniej krajowej pod względem udziału w kształceniu ustawicznym. Edukacja senioralna, realizowana głównie w formie Uniwersytetów Trzeciego Wieku, rozwija się, choć jej zasięg jest ograniczony do wybranych grup społecznych.³

3. ANALIZA SWOT DOTYCZĄCA ZAGADNIENI ZWIĄZANYCH Z EDUKACJĄ CAŁOŻYCIOWĄ.

Mocne strony:

- Przewaga konkurencyjna regionu w obszarach: przemysł lotniczy i IT.
- Kształcenie wysoko wykwalifikowanych kadr dla inteligentnych specjalizacji województwa.
- Przedsiębiorstwa skupione w ramach klastra Doliny Lotniczej i innych klastrów związanych z inteligentnymi specjalizacjami województwa m.in. teleinformatycznych, motoryzacyjnych i szeroko pojętej jakości życia, mające wysoki potencjał zatrudnieniowy dla wykwalifikowanych kadr regionu.
- Uniwersytet Rzeszowski, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza oraz Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania funkcjonujące w Rzeszowie jako największy dostawcy wykwalifikowanych kadr na potrzeby regionalnej gospodarki.
- Politechnika Rzeszowska jest jedyną w Polsce uczelnią mającą uprawnienia do kształcenia w kierunku pilotażu w lotnictwie cywilnym.
- Regionalna sieć wyższych szkół zawodowych funkcjonujących jako lokalne centra kształcenia na potrzeby lokalnego rynku pracy.
- Potencjał nowych instytucji powstających w obszarze edukacji całościowej, jak Branżowe Centra Umiejętności oraz Wojewódzki Zespół Koordynacji finansowane ze środków Krajowego Planu Odbudowy.
- Innowacyjne projekty samorządu województwa realizowane w obszarze edukacji dotyczące m.in. nowoczesnych technologii (wirtualna rzeczywistość) w doradztwie zawodowym, kompleksowej analizie danych dotyczący rynku pracy

---

³ Przegląd regionalny. Województwo podkarpackie 2023. Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2024

(Projekt „BLENDER DANYCH”), dotyczących nauczania robotyki w szkołach województwa (Projekt „RaP STEAM”) itp.

- Realizowane projekty dotyczące informatyzacji szkół województwa podkarpackiego.
- Zaangażowanie samorządu województwa w tworzenie i rozwijanie instytucji wspierających edukację poza formalną i uczenie nieformalne – Podkarpackie Centrum Innowacji, Podkarpackie Centrum Nauki „Łukasiewicz”.
- Duża ilość organizacji pozarządowych działających w skali lokalnej (Koła Gospodyń Wiejskich, Lokalne Grupy Działania, Uniwersytety Trzeciego Wieku oraz Uniwersytety Ludowe, stowarzyszenie formalne i nierejestrowane).
- Realizowane w regionie projekty z obszaru doradztwa zawodowego – nowoczesne technologie w doradztwie zawodowym, projekt „Orientuj się!” dotyczący podnoszenia kompetencji szkolnych doradców zawodowych.

Słabe strony:

- Niezadowalający poziom współpracy międzysektorowej (JST, szkolnictwo, przedsiębiorcy, NGO).
- Zróżnicowanie jakości życia pod względem ekonomicznym i dostępu do usług publicznych w układzie miasto – wieś oraz północ – południe województwa.
- Relatywnie niskie wynagrodzenia, które powodują odpływ ludzi o największym potencjale do innych regionów lub za granicę (drenaż talentów).
- Poziom średniego wynagrodzenia mieszkańców regionu (najniższy w kraju) utrudniający dostęp m.in. do odpłatnych usług edukacyjnych.
- Niski poziom kultury uczenia się przez całe życie.
- Starzejące się społeczeństwo regionu oraz ujemne saldo migracji powodujące wyludnianie się terenów województwa, zwłaszcza peryferyjnie położonych.
- Braki wykwalifikowanych pracowników zwłaszcza w zakresie kompetencji cyfrowych i technologicznych.

- Niezadowalająca jakość lub brak transportu publicznego na obszarach wiejskich oraz słabe zintegrowanie różnych form transportu utrudniające osobom zamieszkującym tereny gorzej skomunikowane dostęp do usług edukacyjnych.
- Niska pozycja podkarpackich uczelni i szkół średnich w klasyfikacjach krajowych rankingów edukacyjnych, co powoduje odpływ najbardziej uzdolnionej młodzieży.
- Słabo rozwinięta baza dydaktyczna w zakresie praktycznej nauki zawodu dla uczniów szkół ponadpodstawowych.
- Niekorzystne warunki przyjmowania uczniów na praktyki zawodowe.
- Brak kompleksowych rozwiązań w zakresie dostępu do doradztwa zawodowego dla osób dorosłych (poza publicznymi służbami zatrudnienia).
- Niskie kwalifikacji i brak praktycznego doświadczenia szkolnych doradców zawodowych.
- Struktura regionalnej gospodarki składającej się z dużej ilości małych firm usługowych, w których brakuje świadomości potrzeby współpracy ze szkolnictwem zawodowym.
- Upadek autorytetu zawodu nauczyciela oraz niski poziom osiągniętych zarobków skutkujący nasilającym się procesem odchodzenia z zawodu doświadczonej kadry.
- Niska świadomość potencjału edukacyjnego funkcjonujących w regionie szkół policealnych.

Szanse dla regionu:

- Stały rozwój branż wiodących wojewódzkiej gospodarki skutkujący znacznym potencjałem zatrudnieniowym wykwalifikowanych pracowników.
- Wzrastające zainteresowanie współpracą sektora biznesu z sektorem oświaty wpływające na dostosowywanie programów nauczania pod praktyczne potrzeby regionalnych pracodawców.
- Rozwój nowoczesnych technik edukacyjnych (metodologii STEAM), promocja robotyki i cyfryzacji nauczania oraz wdrażanie metod aktywizacyjnych na wszystkich szczeblach nauczania.

- Wzrost znaczenia kompetencji kluczowych (informatycznych, matematycznych, językowych, przedsiębiorczych ale też kulturowych oraz społecznych) w procesach rozwojowych.
- Rosnąca świadomość dotycząca podnoszenia kompetencji miękkich i ich znaczenia zarówno w osobistym sukcesie zawodowym, jak i skutecznym rozwoju gospodarczym.
- Europejski Fundusz Społeczny + jako źródło środków finansowych umożliwiające dofinansowanie szkoleń dla nauczycieli i kadr zarządzających regionalnego systemu oświaty.
- Dostępność środków umożliwiających realizację projektów dotyczących podnoszenia kwalifikacji pracujących mieszkańców województwa z wykorzystaniem Bazy Usług Rozwojowych.
- Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu (w tym w zakresie transportu zbiorowego) zwłaszcza w aspekcie dostępności do ośrodków edukacyjnych.
- Potencjał liderów lokalnych instytucji zainteresowanych wdrażaniem rozwiązań wspierających edukację dzieci i młodzieży.
- Możliwość wykorzystania potencjału rozwojowego powstałych w regionie instytucji funkcjonujących w obszarze edukacji pozaformalnej, uczenia nieformalnego oraz działalności badawczo-rozwojowej np. Podkarpackiego Centrum Nauki „Łukasiewicz” czy też Podkarpackiego Centrum Innowacji.

Zagrożenia dla regionu:

- Narastające zróżnicowanie pomiędzy poziomem rozwoju województwa a szybciej rozwijającymi się województwami skutkujące zwiększaniem się dystansu do regionów najbardziej rozwiniętych.
- Odpływ młodych, aktywnych i wysoko wykwalifikowanych kadr związany m.in. z niskim poziomem wynagrodzeń w regionie oraz jego peryferyjną lokalizacją (zdiagnozowana w regionie „pułapka talentów”).
- Niski poziom średniego wynagrodzenia w regionie, którego wzrost nie nadąża za zwiększoną inflacją będzie skutkował dalszym ograniczaniem wydatków mieszkańców na usługi edukacyjne.

- Niekorzystne trendy demograficzne, starzenie się społeczeństwa (szczególnie na obszarach wiejskich) oraz spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym mogące skutkować narastającą koniecznością likwidacji mniejszych placówek oświatowych i utrudnionym dostępem do systemu oświaty, jak również znacznym starzeniem się kadr kształcących szkolnictwa zawodowego.
- Systematyczny spadek liczby studentów, w tym na kierunkach z zakresu technologii informacyjnych.
- Zwiększające się ryzyko słabości „środowiska innowacyjnego”, wynikające ze statusu większości regionalnych szkół wyższych, braku przemysłowych ośrodków B+R i słabej współpracy środowiska naukowego i edukacyjnego ze sferą gospodarczą.
- Obciążenie kadr systemu oświaty dodatkowymi zadaniami biurokratycznymi obniżające skuteczność procesów edukacyjnych.
- Zwiększająca się skala odejść wykwalifikowanych pracowników sektora oświaty związanych m.in. z poziomem wynagrodzeń (spowodowane np. wzrostem poziomu wynagrodzenia minimalnego).
- Tempo zmian technologicznych skutkujące zwiększającym się dystansem pomiędzy oferowaną przez szkoły i uczelnie wiedzą teoretyczną a praktycznymi wymaganiami nowoczesnej gospodarki (zwłaszcza z zakresie dynamicznego rozwoju systemów opartych o sztuczną inteligencję).
- Rozwój technologii obszaru sztucznej inteligencji skutkujący nagłym powstawaniem nowych zawodów związanych z tym zagadnieniem, nie mających zaplecza teoretycznego i naukowo-badawczego regionalnych uczelni zapewniającego wymagane kompetencje zawodowe.
- Zwiększający się niedobór wykwalifikowanej kadry nauczycieli zawodu, posiadających zaktualizowane kwalifikacje i umiejętności wymagane na regionalnym rynku pracy (zwłaszcza w zakresie nowoczesnych technologii).

4. STRUKTURA ORGANIZACJI UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

System uczenia się przez całe życie w Polsce opiera się na trzech głównych filarach: edukacji formalnej, pozaformalnej i uczeniu się nieformalnym. Każdy z tych obszarów jest zarządzany przez różne podmioty, które tworzą złożoną strukturę organizacyjną na poziomie krajowym.

Instytucje zarządzające edukacją całościową na poziomie krajowym.

Uczenie się przez całe życie (LLL) na poziomie krajowym jest koordynowane przez szereg instytucji rządowych, z których każda odpowiada za różne aspekty polityki edukacyjnej, społecznej, rynku pracy oraz kultury. Choć nie istnieje jeden centralny koordynator systemu LLL, główne zadania w tym obszarze rozłożone są pomiędzy kilkoma kluczowymi ministerstwami:

1. Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN) odpowiada za edukację formalną na poziomie podstawowym i średnim, a także za kształcenie zawodowe i ustawiczne. W jego kompetencjach znajduje się opracowywanie strategii edukacyjnych, nadzór nad szkołami oraz wdrażanie reform oświatowych. Istotnym narzędziem MEN w zakresie LLL jest rozwój Centrów Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (CKZiU), które umożliwiają dorosłym zdobywanie nowych kwalifikacji i przekwalifikowanie się. MEN pełni także funkcję ministra koordynatora Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK), co wzmacnia jego rolę w systemowym podejściu do rozwoju kompetencji.

2. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) nadzoruje uczelnie wyższe i rozwija ofertę edukacyjną na poziomie akademickim, obejmującą nie tylko tradycyjne programy studiów, ale również kształcenie ustawiczne w formie studiów podyplomowych, kursów specjalistycznych czy programów MBA. Ministerstwo wdraża projekty wspierające rozwój kompetencji i uznawanie kwalifikacji w zawodach regulowanych. W kontekście województwa podkarpackiego, szczególne znaczenie mają działania uczelni w Rzeszowie, które – choć nadal umiarkowanie umiędzynarodowione – pełnią ważną rolę w kształceniu dorosłych i wspieraniu rozwoju regionalnego kapitału ludzkiego.

3. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR) pełni kluczową rolę w finansowaniu i koordynacji programów rozwojowych wspierających LLL, zwłaszcza poprzez wdrażanie Funduszy Europejskich. Odpowiada za programowanie polityki rozwoju regionalnego, której istotnym komponentem jest kształcenie zawodowe, edukacja dorosłych i rozwój kompetencji miękkich. W województwie podkarpackim działania te przekładają się na konkretne inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i projekty rozwojowe realizowane m.in. przez szkoły, uczelnie, samorządy i instytucje rynku pracy.

4. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) Ministerstwo to wspiera rozwój edukacji dorosłych głównie w kontekście rynku pracy. Poprzez Fundusz Pracy finansuje kształcenie zawodowe bezrobotnych i pracowników, a także realizuje polityki aktywizujące i przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu. Zadania te wykonywane są za pośrednictwem powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy – również w województwie podkarpackim, gdzie zjawisko NEET (młodych osób nieuczęszczających w edukacji, zatrudnieniu ani szkoleniu) należy do najwyższych w kraju.

5. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN) wspiera edukację dorosłych w kontekście rozwoju kompetencji kulturowych, uczestnictwa w kulturze i dziedzictwie narodowym. Edukacja kulturalna stanowi ważny element LLL, służący nie tylko rozwojowi osobistemu, ale także wzmacnianiu więzi społecznych i tożsamości regionalnej.

Edukacja całościowa na poziomie województwa podkarpackiego.

Struktura organizacji uczenia się przez całe życie (LLL) w województwie podkarpackim charakteryzuje się szerokim zaangażowaniem instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz sektora prywatnego. System ten opiera się na współpracy w zakresie edukacji formalnej, pozaformalnej i uczenia się nieformalnego, umożliwiając mieszkańcom regionu podnoszenie kompetencji przez całe życie – zarówno w aspekcie zawodowym, jak i społecznym. Podkarpacie konsekwentnie rozwija instrumenty wspierające dostępność i różnorodność oferty edukacyjnej, zgodnie z zasadą elastycznego dostosowania do zmieniających się potrzeb społecznych i gospodarczych regionu.

1. Edukacja formalna⁴

System edukacji formalnej w regionie składa się z rozbudowanej sieci placówek:

- **Edukacja podstawowa i średnia** – W roku szkolnym 2023/2024 funkcjonowało:
  - 1047 szkół podstawowych (160,4 tys. uczniów),
  - 154 licea ogólnokształcące (45,6 tys. uczniów),
  - 103 technika (45,1 tys. uczniów),
  - 84 branżowe szkoły I stopnia (9,7 tys. uczniów),
  - 26 szkół przysposabiających do pracy (714 uczniów).
- **Szkoły policealne i branżowe II stopnia:**
  - 62 szkoły policealne (9,6 tys. uczniów),
  - 13 branżowych szkół II stopnia (494 uczniów),
  - 7 ogólnokształcących szkół artystycznych II stopnia (896 uczniów).
- **Szkoły artystyczne II stopnia zarządzane przez MKiDN** – 12 placówek (796 uczniów).
- **Szkolnictwo wyższe** – W regionie działa 20 uczelni (w tym ośrodki zamiejscowe), kształcących łącznie 41,9 tys. studentów, z czego 2,9 tys. stanowili cudzoziemcy. W roku akademickim 2022/2023 uczelnie wykształciły 12,2 tys. absolwentów.

Edukacja formalna ukierunkowana jest na dostarczanie wiedzy i kwalifikacji zarówno ogólnych, jak i zawodowych, zgodnych z potrzebami regionalnego rynku pracy i inteligentnych specjalizacji województwa.

2. Edukacja pozaformalna

Kluczową rolę w obszarze edukacji pozaformalnej pełnią:

- **Centra Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego**, oferujące kursy kwalifikacyjne i szkolenia dla dorosłych w trybie dziennym, wieczorowym i zaocznym;
- **Instytucje szkoleniowe sektora prywatnego**, realizujące programy rozwoju kompetencji zawodowych i cyfrowych, finansowane często z funduszy unijnych;

---

⁴ Edukacja w województwie podkarpackim w roku szkolnym 2023/2024, Urząd Statystyczny w Rzeszowie, 2024

- **Organizacje pozarządowe**, które odpowiadają za edukację obywatelską, społeczną, przedsiębiorczość, w tym wsparcie dla grup wykluczonych i marginalizowanych.

Działania te stanowią uzupełnienie edukacji formalnej i umożliwiają elastyczne reagowanie na potrzeby rynku pracy.

3. Uczenie się nieformalne

Uzupełnieniem oferty są działania w ramach uczenia się nieformalnego, realizowane m.in. przez:

- **Biblioteki, domy kultury i świetlice środowiskowe**, które oferują mieszkańcom warsztaty, kursy hobbystyczne, zajęcia rozwijające kompetencje miękkie i społeczne;
- **Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji (LOWE)** – inicjatywy wspierające rozwój dorosłych poprzez lokalne centra edukacyjne, działające we współpracy ze szkołami i NGO;
- **Wolontariat i samokształcenie**, które zyskują na znaczeniu jako formy nabywania kompetencji w sposób indywidualny i elastyczny, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii (e-learning, MOOC, podcasty).

4. Instytucje zarządzające systemem uczenia się przez całe życie w regionie

- **Kuratorium Oświaty w Rzeszowie** – sprawuje nadzór pedagogiczny nad placówkami oświatowymi, dbając o zgodność programów nauczania z polityką MEN;
- **Wojewódzki i Powiatowe Urzędy Pracy** – organizują szkolenia zawodowe, kursy aktywizacyjne i przekwalifikowujące, finansowane z Funduszu Pracy i środków EFS;
- **Samorząd Województwa Podkarpackiego** – koordynuje działania strategiczne, pozyskuje fundusze zewnętrzne i wspiera realizację programów edukacyjnych.

5. WYNIKI SAMOOCENY REGIONALNEJ POLITYKI UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE. COMORELP 2024. PODKARPACIE.

5.1 OBSZAR 1. PLANOWANIE I STRATEGICZNE ZARZĄDZANIE

I. MIEJSCE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE W STRATEGII ROZWOJU REGIONU.

1. Czy na szczeblu regionalnym, czyli w województwie podkarpackim, istnieje polityka uczenia się przez całe życie?	Tak
2. Czy uczenie się przez całe życie jest ważnym elementem planu rozwoju regionalnego lub strategii regionalnej?	Tak
3. Czy na szczeblu regionalnym istnieje polityka uczenia się przez całe życie obejmująca wszystkie sektory edukacji, tzn.	
a. system edukacji formalnej (w tym m.in. szkoły średnie, uczelnie)	Tak
b. system edukacji pozaformalnej	Nie
c. uczenie nieformalne	Nie
d. system edukacji obejmujący wszystkie grupy wiekowe	Tak
e. edukacja zawodowa	Tak

Podczas spotkania poświęconego polityce uczenia się przez całe życie w województwie podkarpackim uczestnicy reprezentujący różnorodne środowiska – od instytucji administracji publicznej, przez sektor edukacji, po rynek pracy i organizacje społeczne – podjęli próbę wspólnego zdefiniowania kierunków rozwoju tej polityki oraz oceny jej obecnego stanu. Już na początku rozmowy zarysowało się, że choć idea uczenia się przez całe życie jest powszechnie rozpoznawana, to jej interpretacja i rozumienie funkcji w regionalnym systemie edukacyjnym budziły rozbieżne opinie.

Dyskusja rozpoczęła się od próby wyjaśnienia, czym właściwie jest polityka uczenia się przez całe życie – czy powinna być rozumiana jako zbiór zapisów programowych i deklaracji strategicznych, czy też jako całościowy i dynamiczny proces obejmujący

działania instytucjonalne, społeczne i indywidualne. Wśród uczestników pojawiły się zarówno głosy podkreślające znaczenie istniejących dokumentów strategicznych, jak i opinie sugerujące, że formalne zapisy nie wystarczą bez spójnej i skutecznej implementacji. W tym kontekście przywołano między innymi dokumenty takie jak „Podkarpackie 2030” oraz „Regionalna Strategia Innowacji”, w których temat uczenia się przez całe życie został wyraźnie ujęty. Wskazano, że dokumenty te nie tylko określają priorytety w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, ale również tworzą podstawę do aplikowania o środki finansowe na działania edukacyjne. Jednakże ta perspektywa nie była podzielana przez wszystkich – część uczestników wyrażała zaniepokojenie brakiem realnych mechanizmów wdrażania zapisów oraz zbyt słabą widocznością efektów tych polityk w codziennym funkcjonowaniu instytucji edukacyjnych i rynku pracy.

Różnice zdań były szczególnie widoczne w kontekście praktycznych aspektów realizacji tej polityki. Z jednej strony podkreślano osiągnięcia regionu w zakresie budowania ram instytucjonalnych dla uczenia się przez całe życie, z drugiej – wskazywano na niedostateczną koordynację działań między poszczególnymi podmiotami, zbyt sztywne struktury administracyjne, a także na bariery komunikacyjne między sektorem edukacyjnym a administracją publiczną. Pojawiły się również opinie, że obecny model współpracy pomiędzy instytucjami nie sprzyja elastycznemu reagowaniu na dynamiczne zmiany na rynku pracy i potrzeby mieszkańców regionu.

Szczególną uwagę poświęcono potrzebie dostosowania oferty edukacyjnej do dorosłych. W tej części dyskusji pojawiły się różne głosy – część uczestników uznała, że uczelnie wyższe oraz inne placówki edukacyjne powinny w większym stopniu otwierać się na osoby dorosłe, oferując im elastyczne formy kształcenia, krótkie kursy, szkolenia modułowe oraz możliwość zdobywania mikrokompetencji. Jednocześnie zaznaczono, że tego rodzaju zmiany wymagają głębokiej transformacji instytucjonalnej i pedagogicznej, w tym przededefiniowania roli nauczyciela i wykładowcy, a także nowego podejścia do metod nauczania i oceny efektów uczenia się.

Nie zabrakło także refleksji nad różnymi formami zdobywania wiedzy. Wskazano na rosnące znaczenie edukacji nieformalnej i pozaformalnej, które – jak pokazują wyniki Bilansu Kapitału Ludzkiego z 2021 roku – odgrywają istotną rolę w procesie rozwoju kompetencji dorosłych. Aż 71% dorosłych Polaków zdobywa wiedzę w sposób nieformalny – poprzez samokształcenie, uczenie się w miejscu pracy, kursy online czy udział

w działaniach społecznych. W opinii wielu uczestników, polityka edukacyjna regionu powinna w większym stopniu uwzględniać te formy jako pełnoprawne ścieżki rozwoju zawodowego i osobistego.

Rozczarowanie wybrzmiało także w kontekście Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Choć formalnie funkcjonuje i ma być odpowiedzią na potrzebę potwierdzania kompetencji nabytych poza edukacją formalną, w ocenie wielu uczestników jego dostępność i zrozumiałość są bardzo ograniczone. System jest zbyt skomplikowany, mało przejrzysty dla przeciętnego użytkownika, a sama procedura walidacji jest mało przyjazna. NGO i doradcy zawodowi podkreślali, że osoby dorosłe z niskim poziomem wykształcenia – które powinny być głównymi beneficjentami – często nawet nie wiedzą, że mają taką możliwość, a jeśli wiedzą, nie są w stanie jej wykorzystać.

Temat uczenia się nieformalnego – opartego na codziennych doświadczeniach, pracy, relacjach – praktycznie nie istnieje w dokumentach i politykach publicznych. Tymczasem to właśnie ta forma uczenia się jest najpowszechniejsza i najbardziej zakorzeniona w codzienności mieszkańców regionu. Przykłady takie jak działania Podkarpackiego Centrum Nauki czy lokalnych klubów seniora pokazują, że nieformalne uczenie się ma ogromny potencjał społeczny, jednak system go nie dostrzega ani nie wspiera.

Dyskusja zakończyła się próbą zdefiniowania najważniejszych barier i możliwych rozwiązań. Po pierwsze, brak wspólnego języka i uzgodnionego rozumienia LLL utrudnia jakiegokolwiek planowanie i wdrażanie działań. Po drugie, dokumenty strategiczne – choć potrzebne – nie mogą być substytutem realnej, operacyjnej polityki, z jasno określonymi celami, odpowiedzialnościami i wskaźnikami. Po trzecie, nikt dziś nie pełni funkcji rzeczywistego koordynatora polityki LLL w regionie, co prowadzi do rozproszenia działań i braku synergii między instytucjami. Po czwarte, edukacja pozaformalna i ZSK, choć formalnie wpisane w system, są niedostępne, niezrozumiałe lub zbyt sfragmentaryzowane, by skutecznie wspierać osoby dorosłe. I wreszcie – uczenie się nieformalne, tak istotne w praktyce, nie jest dziś w żaden sposób widoczne w politykach publicznych. Wśród rekomendacji wybrzmiała potrzeba powołania regionalnego koordynatora polityki LLL, który miałby rzeczywisty mandat i budżet, a nie tylko rolę konsultacyjną. Podkreślono konieczność zmapowania i formalnego włączenia edukacji pozaformalnej i nieformalnej do systemu, uproszczenia i popularyzacji Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji oraz wsparcia rozwoju edukacji dualnej poprzez konkretne mechanizmy finansowe i legislacyjne.

Wskazano również na potrzebę stworzenia realnej platformy współpracy instytucji edukacyjnych, pracodawców i organizacji społecznych, najlepiej w formie stałego, cyklicznego forum wymiany i planowania.

W końcowej fazie spotkania podjęto próbę sformułowania wspólnych wniosków. Mimo różnic zdań, zgodzono się co do potrzeby stworzenia bardziej spójnego i zintegrowanego systemu wspierającego uczenie się przez całe życie, w którym różne formy edukacji – formalna, pozaformalna i nieformalna – będą traktowane jako komplementarne. Podkreślono również konieczność budowania kultury uczenia się, promującej ideę edukacji jako nieustającego procesu, trwającego przez całe życie i obejmującego wszystkie grupy społeczne.

Spotkanie pokazało, że temat uczenia się przez całe życie wciąż wymaga dialogu, uzgadniania stanowisk i szukania kompromisów. Różnorodność perspektyw i doświadczeń uczestników była jednak nie tylko wyzwaniem, ale i wartością, która – odpowiednio wykorzystana – może przyczynić się do stworzenia bardziej efektywnej i dostępnej polityki edukacyjnej w regionie.

Wnioski:

- ✓ **Formalne uwzględnienie polityki w dokumentach strategicznych.** Uczenie się przez całe życie (LLL – *lifelong learning*) jest uznanym priorytetem w dokumentach strategicznych województwa podkarpackiego, m.in. w: [Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030](#), [Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Podkarpackiego](#), oraz [Zoperacjonalizowanym Programie Wdrażania ZSU 2030 \(ZSU 2030\) dla Województwa Podkarpackiego](#)
- ✓ **Rozbieżność między zapisami strategicznymi a praktyką.** Pomimo obecności LLL w dokumentach, istnieje wyraźna luka między teorią a praktyką. Wiele zapisów pozostaje jedynie deklaracyjnych, bez realnego przełożenia na politykę operacyjną. Brakuje skutecznych mechanizmów wdrażania i ewaluacji działań.
- ✓ **Niedostateczna koordynacja i brak instytucjonalnego wsparcia.** Na poziomie regionalnym brak jest jednej, silnej instytucji odpowiedzialnej za koordynację edukacji pozaformalnej. System jest niespójny, a działania instytucji niepublicznych często się dublują lub nie są odpowiednio zintegrowane.

- ✓ **Problemy z walidacją kompetencji i systemem kwalifikacji.** [Ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji](#) z 22 grudnia 2015 r. nie jest wystarczająco skuteczna w praktyce – brakuje narzędzi do efektywnej walidacji kompetencji zdobywanych poza formalnym systemem edukacji.
- ✓ **Rola uczelni wyższych.** Szkoły wyższe mają duży potencjał w zakresie wspierania polityki LLL. Konieczne jest jednak, aby rozszerzyły swoją ofertę edukacyjną o programy skierowane do osób dorosłych, uwzględniając potrzeby rynku pracy i społeczeństwa.
- ✓ **Znaczenie i promocja edukacji niesformalizowanej.** Uznano wagę niesformalizowanego kształcenia jako kluczowego komponentu rozwoju kompetencji w dorosłym życiu. Obecnie jednak edukacja ta nie jest odpowiednio wspierana i promowana na szczeblu wojewódzkim.
- ✓ **Potrzeba holistycznego podejścia.** Efektywna polityka LLL powinna integrować wszystkie formy uczenia się: formalne, pozaformalne i nieformalne. Dopiero takie podejście umożliwia pełny rozwój kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców regionu.
- ✓ **Konsensus społeczny, ale brak operacjonalizacji.** Podczas konsultacji społecznych odnotowano powszechną zgodę co do znaczenia uczenia się przez całe życie. Jednakże brak jest wyraźnej operacjonalizacji tych postulatów – np. w formie konkretnych projektów, narzędzi lub instytucji regionalnych.

II. KOORDYNACJA I WSPÓŁPRACA MIĘDZYINSTYTUCJONALNA W RAMACH POLITYKI LLL W REGIONIE

4. Czy w systemie zarządzania uczeniem się przez całe życie uczestniczą interesariusze, uczniowie i nauczyciele?	Tak
5 Czy istnieje współpraca i koordynacja między szczeblem centralnym i regionalnym? Która z poniższych opcji:	
a) Czy istnieje taka współpraca finansowa	Nie
b) Czy istnieje taka współpraca administracyjna?	Raczej tak
c) Czy istnieje inna współpraca	Tak

Czym właściwie jest system zarządzania LLL?

Dyskusję otworzyła próba zdefiniowania samego pojęcia „system zarządzania LLL”. Pojawiły się różne interpretacje – jedni uznawali, że chodzi przede wszystkim o ramy prawne i instytucjonalne, inni skupiali się na praktycznych mechanizmach działania. Ostatecznie wypracowano konsensus, że system zarządzania to zbiór instytucji, przepisów prawa oraz procesów organizujących i koordynujących uczenie się przez całe życie. Zauważono jednak, że choć formalne ramy systemu istnieją – m.in. w postaci ustaw i rozporządzeń – to nie gwarantują one faktycznego zaangażowania wszystkich istotnych interesariuszy. Pojawił się postulat, by system ten uwzględniał nie tylko projektowanie polityk, ale także ich wdrażanie, monitoring i rozliczanie efektów – z uwzględnieniem głosu uczniów, nauczycieli i lokalnych społeczności.

Rozproszenie działań i projektowy charakter inicjatyw. W kolejnych etapach rozmowy uczestnicy zgodnie podkreślali, że mimo licznych inicjatyw edukacyjnych realizowanych na poziomie regionalnym, dominujący jest projektowy charakter działań. Takie projekty – choć często innowacyjne i wartościowe – nie są trwałe i przeważnie kończą się wraz z wyczerpaniem środków finansowych. Przykładem podanym przez jednego z uczestników były szkolne ośrodki kariery, które po zakończeniu finansowania unijnego przestały funkcjonować. Wskazano również na przypadek województwa małopolskiego, którego politykę LLL – zgodnie z badaniem COMORELP – oceniono jako fragmentaryczną i niespójną, co dodatkowo podkreślało problem braku długofalowej strategii i systemowego podejścia.

Rola uczniów i nauczycieli w systemie LLL. Dużą część dyskusji poświęcono roli uczniów i nauczycieli jako uczestników systemu. Podkreślano, że uczniowie – choć są jego głównymi beneficjentami – nie mają realnego wpływu na kształtowanie treści edukacyjnych ani metod nauczania. Przykład pozytywnej praktyki stanowił program „Bardzo Młoda Kultura 2023–2025”, który umożliwiał młodzieży współtworzenie programów edukacyjnych i aktywne uczestnictwo w procesach kulturalno-edukacyjnych. Niestety, takie przykłady pozostają odosobnione i nie mają przełożenia na szerszy system szkolny, który nie posiada stałych mechanizmów konsultacyjnych z uczniami. Podobna sytuacja dotyczy nauczycieli – wskazywano, że mimo iż odgrywają oni kluczową rolę w systemie edukacji, ich wpływ na kierunek polityki edukacyjnej jest bardzo ograniczony. Pojawił się jednak wątek optymistyczny – program „Szkoła dostępna dla wszystkich” realizowany przez IBE został uznany za krok w stronę bardziej partycypacyjnego modelu zarządzania edukacją, zakładającego realne konsultacje społeczne.

Jednym z najczęściej powracających tematów była kwestia braku skutecznej koordynacji i współpracy pomiędzy szczeblem centralnym a regionalnym. Uczestnicy wyrażali silne obawy, że działania te są zbyt rozproszone i często pozbawione realnych mechanizmów komunikacji. Formalne raportowanie wyników do ministerstw – choć istnieje – nie jest równoznaczne z rzeczywistym dialogiem i współpracą. Zwracano uwagę na dwie równoległe rzeczywistości: z jednej strony perspektywę urzędników samorządowych, a z drugiej – przedstawicieli organizacji społecznych, nauczycieli i instytucji lokalnych, którzy nie zawsze czują się partnerami w procesie decyzyjnym. Wskazano też, że uczelnie wyższe, mimo że mogłyby odegrać ważną rolę w systemie LLL, nie są dostatecznie włączane w regionalne działania.

Dużą część rozmowy poświęcono aspektom finansowym. Wskazywano na brak stabilnych i przewidywalnych źródeł finansowania dla działań w zakresie uczenia się przez całe życie. Przywołano przykład Branżowych Centrów Umiejętności (BCU), które mimo zapewnionego finansowania na etapie projektowym, nie mają zagwarantowanych środków po 2026 roku. Wskazano, że brak długofalowego planowania prowadzi do ograniczenia trwałości efektów działań i odstrasza potencjalnych partnerów branżowych, którzy nie są pewni zasad ponoszenia kosztów uczestnictwa w inicjatywie. Zwrócono uwagę, że podobny scenariusz miał miejsce w przypadku Lokalnych Ośrodków Wiedzy i Edukacji (LOWE), które po zakończeniu finansowania zaprzestały działalności. Ponadto w dyskusji

wybrzmiały niedobory finansowe w systemie doradztwa. Eksperci zgłaszali, że mimo realnego zapotrzebowania, doradztwo metodyczne z zakresu przedmiotów zawodowych nie otrzymuje odpowiedniego wsparcia finansowego. W rezultacie szkoły nie mają możliwości korzystania z wyspecjalizowanego doradztwa, co ogranicza rozwój jakości kształcenia zawodowego. Dyskusja wykazała, że istnieje wiele instytucji zaangażowanych w politykę edukacyjną, jednak ich działania często się nie zazębiają. Brakuje skutecznych mechanizmów wymiany informacji oraz wspólnego planowania działań, co prowadzi do rozproszenia wysiłków i ograniczonej efektywności.

Uczestnicy zgodnie podkreślali konieczność stworzenia trwałych ram finansowania oraz usprawnienia współpracy międzyinstytucjonalnej. Wskazano na potrzebę bardziej spójnego podejścia do rozwoju polityki uczenia się przez całe życie – takiego, które nie tylko uwzględnia potrzeby edukacyjne, ale również zapewnia stabilność i przewidywalność w realizacji działań.

Dyskusja na temat współpracy między szczeblem centralnym i regionalnym miała charakter dwutorowy – jedni uczestnicy wskazywali, że istnieje pewna strukturalna współpraca: np. dzięki formalnemu raportowaniu, strategiom krajowym i regionalnym czy procedurom finansowym. Jednak druga grupa, zdecydowanie bardziej krytyczna, argumentowała, że te mechanizmy mają głównie charakter formalny i nie przekładają się na realne partnerstwo. Wśród argumentów „na tak” pojawiły się: rola ministerstw jako koordynatorów, systemowe procedury raportowania oraz wdrażanie funduszy unijnych. Z kolei „na nie”: brak spójności między szczeblami, dominacja podejścia centralnego nad lokalnym, formalizm działań oraz ograniczony wpływ uczelni i instytucji edukacyjnych. Podsumowując, uczestnicy zgodzili się co do jednego – system zarządzania LLL wymaga głębszej przebudowy w kierunku bardziej spójnego, partycypacyjnego i długofalowego modelu. Wskazano potrzebę wypracowania mechanizmów integrujących działania różnych podmiotów: od instytucji centralnych, przez samorządy, aż po szkoły, organizacje pozarządowe i samego ucznia. Jednym z pozytywnych przykładów wskazanych podczas debaty był Kongres 590 – platforma spotkań różnych środowisk, także w kontekście edukacyjnym, oraz Krajowy Plan Odbudowy jako przestrzeń do współpracy przy implementacji środków na rozwój edukacji. Jednak w podsumowaniu podkreślano, że tego typu współpraca – choć istnieje – jest bardziej efektem „wymuszonego działania” niż naturalnej, trwałej relacji opartej na zaufaniu, wspólnych celach i otwartej komunikacji.

Wnioski:

- ✓ Ograniczony wpływ uczniów i interesariuszy na zarządzanie systemem uczenia się przez całe życie. Choć formalnie uczniowie, nauczyciele i inni interesariusze są obecni w strukturach systemu, ich realny wpływ na decyzje pozostaje marginalny. Brakuje trwałych mechanizmów włączających ich głos w procesy decyzyjne.
- ✓ Wskazano jednak pozytywne przykłady, takie jak [Program Bardzo Młoda Kultura 2023-2025](#), oraz konsultacje społeczne prowadzone [w ramach IBE](#) („Szkoła dostępna dla wszystkich”), które mogą stanowić inspirację do budowy bardziej partycypacyjnych modeli.
- ✓ **Brak spójnej i efektywnej współpracy między poziomami administracji:** Uczestnicy zgodnie wskazali na pilną potrzebę poprawy współpracy i koordynacji – zarówno finansowej, jak i organizacyjnej – między administracją centralną a regionalną. Formalna współpraca, choć istnieje (głównie w kontekście projektów unijnych), nie zawsze przekłada się na efektywne działania w praktyce.
- ✓ **Problemy z długofalowym finansowaniem projektów:** Zidentyfikowano brak strategicznego, długoterminowego planowania finansowego dla inicjatyw edukacyjnych, co budzi niepewność co do przyszłości takich programów jak Branżowe Centra Umiejętności (BCU) po 2026 roku. Analogiczne trudności miały wcześniej LOWE.
- ✓ **Niedobory finansowe w edukacji zawodowej:** Dyskusja ujawniła poważne braki w finansowaniu wsparcia edukacyjnego, m.in. doradztwa metodycznego w zakresie przedmiotów zawodowych, co ogranicza rozwój i jakość kształcenia zawodowego.
- ✓ **Słaba współpraca administracyjna i komunikacyjna:** Podkreślono brak efektywnej wymiany informacji oraz realnej współpracy między instytucjami różnych szczebli. Wskazano różnice w postrzeganiu współpracy: administracja centralna skupia się na zgodności z procedurami, podczas gdy samorządy oceniają ją przez pryzmat praktycznej skuteczności i komunikacji.
- ✓ **Potrzeba doprecyzowania narzędzi i mechanizmów współpracy:** Uczestnicy uznali, że istnieje konieczność stworzenia klarownych, systemowych rozwiązań, które pozwolą na bardziej efektywne i elastyczne współdziałanie między administracją centralną a regionalną – poza ramami narzucanymi przez formalne programy i fundusze.

✓ **Brak jednoznacznej oceny współpracy:**

Wyniki głosowania i wypowiedzi uczestników pokazały dużą rozbieżność opinii – dominowały odpowiedzi „raczej tak” i „raczej nie”, co wskazuje na zróżnicowane doświadczenia i percepcje w zakresie współpracy administracyjnej i finansowej.

III. TWORZENIE, WSPIERANIE I PODTRZYMYWANIE PARTNERSTW

6. Czy istnieje współpraca między Regionem, a interesariuszami w zakresie uczenia się przez całe życie:	
a) Czy istnieje współpraca na poziomie międzynarodowym?	Tak
b) Czy istnieje współpraca na poziomie regionalnym?	Nie
7. Czy Region jest członkiem międzynarodowego stowarzyszenia lub sieci skoncentrowanej na LLL lub bardziej specyficznych sektorach edukacji (np. ustawiczne kształcenie zawodowe, kształcenie osób zagrożonych wykluczeniem, itp.)?	Nie
8. Czy w Regionie istnieją partnerstwa w obszarze uczenia się przez całe życie?	Tak
9. Jakim stopniu władze Regionu wspierają te partnerstwa?	W średnim stopniu
10. Czy członkami takich partnerstw są zróżnicowane podmioty (z różnych sektorów, organizacji)?	Tak

Podczas rozmowy poświęconej tematyce tworzenia, wspierania i podtrzymywania partnerstw w obszarze uczenia się przez całe życie, eksperci przyjrzeni się uważnie istniejącym formom współpracy – zarówno na poziomie międzynarodowym, jak i regionalnym – analizując ich charakter, zasięg oraz rzeczywistą efektywność. W początkowej części spotkania dominowało przekonanie, że region uczestniczy w pewnych formach współpracy międzynarodowej w zakresie edukacji, jednak szczegółowa analiza doprowadziła do licznych zastrzeżeń co do ich adekwatności względem idei LLL. Wskazano m.in. na program Erasmus+ jako przykład popularnej inicjatywy wspierającej mobilność edukacyjną studentów, nauczycieli oraz dorosłych uczestników procesu uczenia się. Uczestnicy zwrócili jednak uwagę, że zakres tego programu skupia się głównie na sektorze szkolnictwa wyższego, nie obejmując w wystarczającym stopniu działań związanych z nieformalnym kształceniem dorosłych.

Innym przykładem współpracy wskazywano projekty realizowane w ramach [programu Interreg](#), wspierające rozwój kompetencji wśród interesariuszy. Zidentyfikowano je jako działania wzmacniające kompetencje określonych grup interesariuszy, najczęściej w kontekście transgranicznym. Zauważono również przykłady współpracy instytucji naukowych i przedsiębiorstw w ramach transferu wiedzy, np. poprzez delegowanie specjalistów do zagranicznych ośrodków badawczych czy wspólne projekty technologiczne (jak choćby inicjatywa między [Dolną Lotniczą](#) a holenderskim Groningen). Tego typu działania uznano jednak za mocno sprofilowane i ograniczone do konkretnych dziedzin gospodarki i nauki.

W miarę rozwijania dyskusji coraz wyraźniej zarysowywał się problem ograniczonego zasięgu i wąskiej tematyki istniejących partnerstw. Zwracano uwagę, że współpraca dotyczy głównie wysoko wyspecjalizowanych obszarów, takich jak technologie satelitarne czy kosmiczne, co w praktyce oznacza wykluczenie z tych procesów szerokiej grupy mieszkańców zainteresowanych rozwojem własnych kompetencji w ramach edukacji ustawicznej.

Sporo miejsca poświęcono także zagadnieniu transferu dobrych praktyk. W opinii uczestników, często zdarza się, że rozwiązania wypracowane w ramach projektów międzynarodowych nie znajdują realnego przełożenia na działania wdrażane w regionie. Pojawiły się głosy wskazujące, że rekomendacje i przykłady dobrych praktyk pozostają w sferze dokumentów projektowych, nie wchodząc w fazę rzeczywistego zastosowania.

Szczególne zainteresowanie wzbudziła kwestia obecności regionu w międzynarodowych sieciach i stowarzyszeniach. Podano przykład sieci [NEREUS](#), skupiającej podmioty związane z technologiami kosmicznymi i wykorzystaniem danych satelitarnych, w której region bierze udział. Mimo że sieć ta oferuje możliwości szkoleniowe i wymiany wiedzy dla specjalistów, uczestnicy dyskusji podkreślili, że jej profil działalności nie koncentruje się bezpośrednio na uczeniu się przez całe życie. W dalszej części spotkania wskazano również inne potencjalne sieci i stowarzyszenia, jak Fundusz Rozwoju Regionalnego czy organizacje zajmujące się LLL, jednak przyznano, że brak jest pełnej wiedzy na temat aktualnych powiązań regionu z tego typu inicjatywami.

Dyskusja przesunęła się następnie na poziom współpracy regionalnej. Eksperti podkreślali, że brak jest formalnych mechanizmów partnerstw międzyregionalnych w zakresie LLL. Zaznaczano, że nie są podpisywane porozumienia czy umowy o współpracy w tej dziedzinie, a także nie istnieją zinstytucjonalizowane struktury, które koordynowałyby działania edukacyjne pomiędzy województwami. Wskazano również na brak długofalowego, systemowego podejścia do partnerstw – działania najczęściej wynikają z indywidualnych inicjatyw instytucji, które reagują na okazjonalne możliwości finansowania. Eksperti przytoczyli działalność [Branżowych Centrów Umiejętności \(BCU\)](#), które podejmuje współpracę z instytucjami administracyjnymi oraz branżowymi, koncentrując się na rozwoju kompetencji zawodowych. Partnerstwo to, choć wskazane jako pozytywna praktyka, zostało również omówione pod kątem ograniczonej roli regionu – zaznaczono, że BCU powstały z inicjatywy centralnej i nie były prowadzone przez region, mimo jego częściowego zaangażowania.

Ważnym wątkiem poruszonym przez uczestników była rola władz regionalnych w tworzeniu i wspieraniu partnerstw. Opinie w tej kwestii były podzielone. Z jednej strony wskazano na działania podejmowane przez Wojewódzki Urząd Pracy, który uczestniczy w określaniu zapotrzebowania na kwalifikacje zawodowe i może pełnić funkcję wspierającą wobec inicjatyw edukacyjnych. Z drugiej strony zauważono brak jednoznacznej roli regionu jako lidera lub inicjatora partnerstw – podkreślano, że wiele działań odbywa się bez spójnej strategii lub koordynacji na poziomie regionalnym.

Zwrócono też uwagę na problemy związane z oceną skali wsparcia ze strony regionu. Uczestnicy wyrazili zastrzeżenia co do metodologii oceny, sugerując, że nieprecyzyjnie dobrane pytania mogły zafałszować obraz faktycznego zaangażowania samorządu. W efekcie pojawiły się rozbieżne opinie – od przekonania o istotnym wsparciu regionu po głosy, które kwestionowały jego aktywność w tym zakresie.

Na koniec uczestnicy podkreślili zróżnicowanie strukturalne partnerstw w regionie. Wskazano, że działają one głównie w ramach konkretnych projektów i obejmują partnerów z różnych sektorów – administracji, edukacji, biznesu czy organizacji pozarządowych. Mimo to nie zostały wypracowane trwałe mechanizmy, które pozwalałyby tym partnerstwom przetrwać poza ramami pojedynczych projektów i grantów.

Wnioski:

- ✓ **Ograniczony charakter współpracy międzynarodowej:** Współpraca międzynarodowa w zakresie LLL istnieje, jednak ma charakter sektorowy i projektowy, co sprawia, że nie w pełni odpowiada na potrzeby szerokich grup odbiorców chcących rozwijać swoje kompetencje w sposób dostępny, praktyczny i ciągły.
- ✓ **Brak formalizacji i systemowego podejścia na poziomie regionalnym:** W regionie występują inicjatywy w obszarze LLL, jednak są one rozproszone, często realizowane jako pojedyncze projekty, bez instytucjonalizacji i długofalowego, sformalizowanego modelu współpracy. Brakuje zintegrowanego podejścia i koordynacji działań.
- ✓ **Niewystarczająca obecność regionu w międzynarodowych sieciach edukacyjnych:** Region Podkarpacia nie należy obecnie do żadnego międzynarodowego stowarzyszenia skoncentrowanego wyłącznie na LLL. Choć uczestniczy w niektórych sieciach o szerszym profilu (np. związanych z technologiami), nie wykorzystuje potencjału partnerstw edukacyjnych na poziomie globalnym. Istnieje przestrzeń do budowania nowych relacji międzynarodowych lub powrotu do aktywności w wyspecjalizowanych organizacjach, takich jak [Stowarzyszenie Lifelong Learning](#) oraz [Fundusz Rozwoju Regionalnego](#).
- ✓ **Projektowy i tymczasowy charakter partnerstw:** Partnerstwa w zakresie LLL funkcjonują głównie w oparciu o projekty finansowane ze środków zewnętrznych, najczęściej unijnych. Ich trwałość zależy od dostępności funduszy, co utrudnia planowanie i kontynuację działań. Wskazane jest zawieranie trwałych porozumień i umów partnerskich, które niezależnie od źródeł finansowania zapewnią ciągłość współpracy.
- ✓ **Potrzeba ewidencji i lepszej koordynacji partnerstw:** Brak pełnej wiedzy o istniejących inicjatywach wskazuje na niską przejrzystość i brak systemu monitorowania współpracy. Zasadne jest stworzenie regionalnej bazy danych partnerstw LLL oraz uruchomienie platformy wymiany doświadczeń między partnerami – także międzyregionalnie – by umożliwić wzajemne uczenie się.
- ✓ **Wspierająca, ale niesystematyczna rola władz regionalnych:** Władze województwa wspierają działania w obszarze LLL w umiarkowanym stopniu. Przykład BCU pokazuje, że region może uczestniczyć w projektach, ale nie zawsze

jako ich lider czy inicjator. Wojewódzki Urząd Pracy pełni ważną funkcję w diagnozowaniu potrzeb rynku pracy i edukacji, lecz nie prowadzi strategicznej koordynacji partnerstw.

- ✓ **Konieczność strategicznego podejścia:** Wsparcie dla partnerstw jest obecnie fragmentaryczne i często uzależnione od dostępności środków centralnych lub unijnych. Potrzebne jest aktywne zaangażowanie regionu w budowanie długofalowej strategii rozwoju partnerstw w obszarze uczenia się przez całe życie, z jasno określoną rolą instytucji regionalnych w ich inicjowaniu, koordynowaniu i utrzymywaniu.

Rekomendacje dla OBSZARU 1: PLANOWANIE I STRATEGICZNE ZARZĄDZANIE

Zwiększenie skuteczności wdrażania strategii

Opracowanie mechanizmów monitorowania realizacji strategii edukacyjnych, aby zapewnić ich praktyczne wdrożenie.

Zwiększenie zaangażowania w proces wdrażania – stworzenie mechanizmów angażujących interesariuszy na wszystkich etapach realizacji strategii, od jej projektowania, przez wdrożenie, aż po ewaluację. Tylko w ten sposób konsultacje będą miały wymiar rzeczywistego wpływu, a strategie edukacyjne będą lepiej odpowiadały na zmieniające się wyzwania.

Poprawa koordynacji działań edukacyjnych

Utworzenie instytucji koordynującej działania edukacji pozaformalnej na poziomie wojewódzkim.

Odejście od działań wyłącznie projektowych na rzecz trwałych, systemowych rozwiązań, integrujących różne inicjatywy edukacyjne.

Opracowanie kompleksowej polityki edukacyjnej integrującej uczenie się formalne, nieformalne i pozaformalne.

Wzmocnienie roli uczelni wyższych

Zachęcanie uczelni do oferowania programów edukacyjnych dla dorosłych, wspierających uczenie się przez całe życie.

Tworzenie partnerstw między uczelniami, samorządami i pracodawcami w celu dostosowania programów edukacyjnych do potrzeb rynku pracy.

Rozwój uczenia się nieformalnego

Zwiększenie wsparcia dla inicjatyw edukacyjnych poza systemem szkolnym, szczególnie tych umożliwiających walidację kompetencji zdobytych w sposób nieformalny.

Ustanowienie mechanizmów uznawania kwalifikacji zdobytych poza systemem edukacji formalnej.

Wzmocnienie finansowania i stabilności systemu edukacji

Opracowanie długoterminowego planu finansowego dla edukacji pozaformalnej i uczenia nieformalnego, zapewniającego stabilność programów edukacyjnych.

Poprawa współpracy finansowej pomiędzy szczeblem centralnym a regionalnym w zakresie realizacji strategii edukacyjnych.

Lepsza współpraca administracyjna i instytucjonalna

Wzmocnienie koordynacji działań pomiędzy różnymi instytucjami zaangażowanymi w politykę edukacyjną.

Stworzenie mechanizmów regularnego konsultowania z uczniami w celu uwzględniania ich potrzeb i preferencji w procesie kształcenia.

Stworzenie systemu wymiany informacji między podmiotami realizującymi politykę edukacyjną w regionie.

Aktywne uczestnictwo regionu w międzynarodowych inicjatywach edukacyjnych

Przystąpienie do międzynarodowych sieci i organizacji zajmujących się uczeniem się przez całe życie.

Tworzenie partnerstw z zagranicznymi instytucjami edukacyjnymi i organizacjami pozarządowymi wspierającymi edukację dorosłych.

Rozwój systemowego podejścia do partnerstw edukacyjnych

Opracowanie strategii formalizacji i długofalowego wsparcia dla partnerstw edukacyjnych, które obecnie funkcjonują głównie w oparciu o projekty unijne.

Stworzenie regionalnej bazy danych partnerstw edukacyjnych oraz platformy wymiany doświadczeń między regionami.

6.2 OBSZAR 2: IMPLEMENTACJA

IV. INFORMACJA I PORADNICTWO ZAWODOWE

11. Czy poradnictwo zawodowe jest dostępne dla wszystkich grup wiekowych w ramach uczenia się przez całe życie, a w szczególności:	
a. dla osób w wieku szkolnym?	Raczej tak
b. dla osób dorosłych?	Raczej tak
12. Czy w ramach świadczonych usług doradczych brane są pod uwagę specjalne potrzeby odbiorców?	Tak
13. Czy istnieją kampanie uświadamiające i promocyjne wspierające uczenie się przez całe życie?	Tak
14. Czy promocja uczenia się obejmuje wszystkie etapy życia (grupy wiekowe)?	
a. dzieci?	Tak
b. młodzież?	Tak
c. dorosłych?	Nie
d. seniorów?	Nie

Dyskusja poświęcona zagadnieniu informacji i poradnictwa zawodowego ujawniła szereg istotnych wyzwań oraz potrzeb w zakresie wsparcia osób na różnych etapach życia – zarówno uczniów, jak i dorosłych. Uczestnicy zgodnie wskazali, że choć system poradnictwa formalnie istnieje, jego skuteczność w obecnym kształcie pozostawia wiele do życzenia, szczególnie w kontekście dynamicznych przemian rynku pracy i idei uczenia się przez całe życie.

W odniesieniu do dzieci i młodzieży, wszyscy rozmówcy byli zgodni – są to grupy, które system edukacji i różne instytucje najczęściej obejmują działaniami promocyjnymi. W szkołach pojawiają się inicjatywy popularyzujące różne formy rozwoju, warsztaty, spotkania z doradcami, dni otwarte uczelni czy programy rozwoju kompetencji. Taki kierunek działań został oceniony pozytywnie, choć jednocześnie podkreślono, że nadal nie wystarcza to, by w pełni ukształtować postawę długofalowego uczenia się. Jednocześnie eksperci zwracali uwagę na bardzo ograniczony wymiar godzinowy zajęć z doradztwa zawodowego – zaledwie 10 godzin w klasach VII i VIII szkoły podstawowej. Uczestnicy

ocenili, że to zbyt mało, by zapewnić uczniom realne wsparcie w podejmowaniu świadomych decyzji edukacyjno-zawodowych. Czas ten wystarcza co najwyżej na przekazanie ogólnych informacji, bez głębszego poznania predyspozycji uczniów, ich aspiracji czy sytuacji życiowej. Zasygnalizowano również problem braku odpowiednio przygotowanej kadry. W wielu szkołach funkcje doradcze pełnią nauczyciele przedmiotowi, nieposiadający specjalistycznego przygotowania do prowadzenia profesjonalnego poradnictwa. Brakuje im wiedzy na temat rynku pracy, nowoczesnych narzędzi diagnostycznych, a często także dostępu do aktualnych danych i zasobów. Podniesiono też kwestię niedostatecznego wyposażenia szkół w testy predyspozycji zawodowych i narzędzia ułatwiające uczniom poznanie swoich mocnych stron. Wartościowym głosem była wypowiedź jednego z ekspertów, który przytoczył dane z własnego badania – aż 88% studentów pierwszego roku rzeszowskich uczelni nie miało potwierdzenia uczestnictwa w jakiegokolwiek formie doradztwa zawodowego. Ten fakt został uznany za niepokojący sygnał, świadczący o zbyt powierzchownym traktowaniu tej funkcji w systemie edukacji.

Dużo bardziej krytyczne głosy pojawiły się w kontekście **dorosłych odbiorców**, którzy – zdaniem uczestników – są często pomijani w kampaniach edukacyjnych. Zauważono, że wiele osób dorosłych, zwłaszcza tych, które zakończyły edukację formalną lata temu, **nie jest objętych działaniami promocyjnymi, nie otrzymuje jasnych sygnałów o dostępnych możliwościach rozwoju** i nie czuje się adresatem przekazu o uczeniu się przez całe życie. To rodzi ryzyko wykluczenia edukacyjnego i dalszego pogłębiania różnic społecznych. Pojawiła się sugestia, że **brak systemowej promocji edukacji dla dorosłych** prowadzi do niskiego poziomu zaangażowania tej grupy w procesy podnoszenia kwalifikacji. Wskazano też na stereotypy kulturowe – w polskim społeczeństwie dorosły powracający do nauki często spotyka się z niezrozumieniem lub wręcz krytyką, co zniechęca do podejmowania takich działań. Dlatego kampanie edukacyjne powinny **nie tylko informować, ale także przełamywać społeczne bariery i stereotypy**, pokazując, że nauka w dorosłości to wyraz ambicji, elastyczności i odpowiedzialności za własną przyszłość.

Dyskusję domknęło rozważanie nad sytuacją osób starszych – **seniorów**, których udział w programach edukacyjnych pozostaje nadal marginalny. Uczestnicy zauważyli, że choć funkcjonują inicjatywy lokalne, jak uniwersytety trzeciego wieku, to skala działań jest ograniczona i brakuje ogólnopolskiej strategii w tym zakresie. Z jednej strony zauważono

potrzebę integracji seniorów z przestrzenią edukacyjną – nie tylko w formie zajęć hobbystycznych, ale również kompetencyjnych (np. cyfrowych, językowych), z drugiej jednak nie wskazano jednoznacznych mechanizmów, które pozwoliłyby skutecznie zwiększyć ich uczestnictwo

Istotnym tematem stały się również działania informacyjne i promujące ideę uczenia się przez całe życie. Zidentyfikowano tu poważne braki w zakresie skoordynowanej kampanii edukacyjnej na poziomie regionalnym i ogólnopolskim. Choć pewne działania istnieją – m.in. w ramach Funduszu Szkoleniowego – to nie są one częścią spójnej, rozpoznawalnej strategii. Rozproszona odpowiedzialność instytucjonalna powoduje niską skuteczność przekazu, a wiele inicjatyw dociera jedynie do wybranych grup odbiorców.

Podkreślono konieczność budowania świadomości społecznej w zakresie wartości, jaką niesie ciągłe podnoszenie kwalifikacji. Wskazano, że kampanie edukacyjne często pomijają osoby dorosłe – zwłaszcza te, które zakończyły formalną edukację i nie są aktywne zawodowo. Brakuje również mechanizmów oceny skuteczności działań promocyjnych, co utrudnia ich rozwój i dostosowanie do zmieniających się warunków.

Dyskusja ujawniła też niewystarczające uwzględnienie seniorów w programach doradczych i edukacyjnych – temat ten pozostał otwarty i wymaga dalszej refleksji oraz ugruntowanych rozwiązań.

Wnioski:

- ✓ Reforma poradnictwa zawodowego w szkołach- Potrzebna jest poprawa jakości i realnej dostępności poradnictwa dla uczniów w tym zwiększenie liczby godzin doradztwa oraz zapewnienie nauczycielom odpowiednie szkolenia i narzędzia.
- ✓ Współpraca z instytucjami rynku pracy - Konieczne jest zacieśnienie współpracy szkół z instytucjami doradczymi, by lepiej dostosować ofertę edukacyjną do rynku pracy.
- ✓ Doradztwo dla dorosłych, mimo , że jest dostępne, jednak ich doradcze są ich jakość bywa zróżnicowana.
- ✓ Doradztwo powinno być dostosowane do potrzeb osób z trudnościami, niepełnosprawnościami i wymagających specjalistycznego wsparcia.
- ✓ Brakuje skoordynowanych działań promujących ideę uczenia się przez całe życie, szczególnie skierowanych do osób biernych edukacyjnie.

- ✓ Edukacja dzieci i młodzieży jest dobrze promowana, natomiast dorośli i seniorzy są często pomijani – potrzebne są dedykowane działania.

V. IDENTYFIKACJA POTRZEB UCZĄCYCH SIĘ I MONITOROWANIE UCZESTNICTWA

15. Czy monitorowany jest wskaźnik udziału w uczeniu się przez całe życie w Regionie?	Nie
16. Jeżeli tak jak często przeprowadzane jest badanie?	Nie dotyczy
17. Czy Region monitoruje pojawianie się nowych potrzeb po stronie uczących się?	Nie
18. Czy Region monitoruje zapotrzebowanie na umiejętności z perspektywy pracodawców?	Tak

W trakcie dyskusji na temat **identyfikacji potrzeb uczących się i monitorowania uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie**, uczestnicy zgodnie uznali, że mimo licznych inicjatyw lokalnych i krajowych, wciąż brakuje spójnego, zintegrowanego systemu monitorowania na poziomie regionalnym. Rozmowa rozpoczęła się od omówienia obecnych możliwości śledzenia udziału mieszkańców regionu w edukacji ustawicznej. Podkreślono, że choć dostępne są pewne dane – m.in. z Głównego Urzędu Statystycznego, który prowadzi badania co pięć lat – to jednak nie stanowią one wystarczającej podstawy do bieżącej oceny sytuacji. Dane GUS, mimo że zawierają rozbieżności na regiony, nie tworzą pełnego obrazu i nie uwzględniają aktualnych potrzeb edukacyjnych mieszkańców województwa. Zwrócono uwagę na brak jednoznacznych, wiarygodnych wskaźników regionalnych – a te, które istnieją, nie są prowadzone w sposób systematyczny. Pojawiła się też istotna rozbieżność między danymi z różnych źródeł: GUS wskazuje na ok. 50% udziału dorosłych w edukacji, podczas gdy Baza Kwalifikacji pokazuje wartość bliską 70%. Uczestnicy zgodzili się, że definicja uczenia się przez całe życie jest bardzo szeroka i obejmuje nie tylko formalne kształcenie, ale również nieformalne formy zdobywania wiedzy, takie jak np. rozwój hobby czy edukacyjne treści internetowe. Omówiono także fakt, że szkoły i inne instytucje edukacyjne prowadzą swoje analizy potrzeb uczących się, jednak nie są one zintegrowane w jeden regionalny system

monitorowania., mimo że istnieją inicjatywy strategiczne, które częściowo odnoszą się do tych kwestii, jak np. [System Informacji Oświatowej \(SIO\)](#), który gromadzi dane dotyczące szkół, placówek oświatowych, uczniów oraz kadry pedagogicznej, jednak nie koncentruje się bezpośrednio na monitorowaniu pojawiających się nowych potrzeb edukacyjnych uczących się. Brakuje dedykowanego, cyklicznego badania obejmującego całe województwo.

Wskazano, że obecnie prowadzone są liczne badania i projekty, jednak mają one charakter fragmentaryczny, realizowany często przy okazji projektów finansowanych z funduszy unijnych. Przykładem mogą być działania związane z Podkarpackim Planem Zdrowia i Profilaktyki, które dostarczyły cennych danych dla sektora medycznego, ale nie wpisują się w stały system monitorowania.

W pozytywnym świetle oceniono inicjatywy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Rzeszowie. Urząd, dostrzegając potrzebę systemowego podejścia, realizuje projekt obejmujący stworzenie [Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji](#) i **Biura Koordynacji**, których zadaniem jest koordynacja i monitorowanie działań edukacyjnych, w tym zawodowych i akademickich. Szczególnym przykładem innowacyjnego podejścia jest [BLENDER DANYCH](#) pilotażowy system monitorowania zapotrzebowania na kwalifikacje i kompetencje w województwie podkarpackim, stworzony we współpracy z Politechniką Rzeszowską. Jego unikalność polega na przetwarzaniu danych z wielu rozproszonych źródeł, co pozwala na generowanie informacji nieosiągalnych w ramach tradycyjnych rejestrów. Ponadto wspomniano o funkcjonującym [barometr zawodów](#), który pomaga określić bieżące potrzeby rynku pracy, oraz o cyklicznych badaniach prowadzonych przez WUP na temat oczekiwań pracodawców względem kwalifikacji i kompetencji kandydatów.

Mimo tych pozytywnych przykładów, uczestnicy wyrazili potrzebę stworzenia jednolitego, cyklicznego i kompleksowego systemu monitorowania potrzeb edukacyjnych uczących się na poziomie regionalnym. Taki system mógłby realnie wspierać rozwój polityki edukacyjnej, dostosowanej do zmieniających się warunków społecznych i gospodarczych regionu.

Wnioski:

- ✓ Obecnie brak jest jasno zdefiniowanego wskaźnika regionalnego monitorującego udział mieszkańców w uczeniu się przez całe życie.
- ✓ Istnieje potrzeba wprowadzenia systematycznego monitorowania wszystkich form uczenia się – formalnych, pozaformalnych i nieformalnych.
- ✓ Polska, dążąc do realizacji zobowiązań unijnych w zakresie kształcenia ustawicznego, powinna wzmocnić odpowiedzialność za monitorowanie postępów w tym obszarze.
- ✓ Konieczne jest stworzenie spójnego, kompleksowego systemu monitorowania procesów edukacyjnych na poziomie województwa.
- ✓ Pomimo realizacji lokalnych badań i projektów, brakuje skoordynowanego i długofalowego podejścia do diagnozy potrzeb edukacyjnych w regionie.
- ✓ Wskazana jest budowa zintegrowanego mechanizmu regionalnego do zbierania i analizy danych dotyczących zarówno uczących się, jak i potrzeb pracodawców.
- ✓ W regionie prowadzone są działania monitorujące zapotrzebowanie na kompetencje, jednak mają one głównie charakter projektowy i niesystematyczny.
- ✓ Dostępne badania dotyczące potrzeb pracodawców w zakresie umiejętności są wartościowe, lecz wymagają trwałego włączenia w regionalny system edukacyjno-zawodowy.

VI. PROFESJONALIZACJA I ROZWÓJ EDUKATORÓW I KADR LLL

19. Czy władze regionalne wspierają rozwój zawodowy następujących grup:	
a) Kadry kierowniczej w szkołach?	Tak
b) Kadry nauczycielskiej?	Tak
c) Edukatorów w edukacji pozaformalnej?	Nie

Podczas dyskusji poruszono kwestie wsparcia ze strony władz regionalnych dla kadry kierowniczej w szkołach, kadry nauczycielskiej oraz edukatorów w edukacji pozaformalnej na terenie Podkarpacia.

a) Kadra kierownicza w szkołach: W debacie potwierdzono, że władze regionalne wspierają rozwój zawodowy kadry kierowniczej w szkołach. Działania te obejmują m.in.

- Organizację szkoleń dla dyrektorów i wicedyrektorów szkół,
- Wsparcie w zakresie ewaluacji wewnętrznej i akredytacji szkół,
- Regularne monitorowanie rozwoju kompetencji kadry kierowniczej

Zauważono, że wsparcie dla kadry kierowniczej w szkołach jest systemowe i obejmuje całe województwo. Jest to zadanie wynikające z obowiązków instytucji zajmujących się doskonaleniem nauczycieli i kadr szkolnych. Ponadto prowadzone są statystyki dotyczące liczby szkół korzystających z oferty wsparcia oraz liczby nauczycieli i dyrektorów uczestniczących w szkoleniach. Istnieje możliwość porównywania tych danych między województwami, np. w odniesieniu do Małopolski.

b) Kadra nauczycielska: Dyskusja potwierdziła, że również kadra nauczycielska korzysta z wsparcia oferowanego przez władze regionalne poprzez m.in.

- Szkolenia organizowane przez m.in. Placówki doskonalenia nauczycieli np. [Podkarpackie Centrum Edukacji Nauczycieli w Rzeszowie](#)
- oraz inne instytucje doskonalenia zawodowego,
- Systematyczny udział nauczycieli w szkoleniach,
- Możliwość korzystania z funduszy unijnych i krajowych na rozwój kompetencji.

Prowadzone są również analizy dotyczące uczestnictwa nauczycieli w szkoleniach, chociaż nie ma ścisłych statystyk dotyczących odsetka nauczycieli korzystających z programów wsparcia. Niemniej jednak dane te są systematycznie zbierane i szacowane w skali roku. Podkreślono, że istnieje potrzeba zbierania dokładnych danych na temat tego, jak wielu nauczycieli z województwa korzysta z ofert rozwojowych. Wskazano na trudności w oszacowaniu, jaki odsetek nauczycieli uczestniczy w programach, z powodu braku precyzyjnych statystyk.

c) Edukatorzy w edukacji pozaformalnej: W przypadku edukatorów w edukacji pozaformalnej sytuacja wydaje się być bardziej skomplikowana. Zgłoszono, że nie ma konkretnej polityki ani programów wspierających rozwój zawodowy edukatorów, którzy działają poza systemem edukacji formalnej. Wskazano na istnienie [Centrum Nauki Łukasiewicz](#) oraz instytucji kultury, które choć częściowo mogą wspierać edukację pozaformalną, to jednak brakuje systemowego podejścia w zakresie szkolenia tych edukatorów. Uczestnicy dyskusji zgodzili się, że wsparcie dla edukatorów pozaformalnych jest niewystarczające i nie ma dedykowanych programów skoncentrowanych na ich rozwoju zawodowym. Wskazano na jedną możliwość dla edukatorów pozaformalnych to korzystanie z ogólnodostępnej Bazy Usług Rozwojowych i innych projektów finansowanych w ramach funduszy unijnych np. [RaP STEAM](#). Niemniej jednak, nie jest to równoznaczne z istnieniem dedykowanej polityki wsparcia tej grupy zawodowej.

Wnioski:

- ✓ Władze regionalne na terenie Podkarpacia zdecydowanie wspierają rozwój zawodowy kadry kierowniczej i nauczycielskiej w szkołach, zapewniając odpowiednie mechanizmy wsparcia oraz prowadząc statystyki dotyczące uczestnictwa nauczycieli w programach rozwojowych.
- ✓ Względem edukatorów w edukacji pozaformalnej sytuacja jest mniej zadowalająca; brakuje konkretnego wsparcia i systemowych działań w celu ich rozwoju zawodowego.
- ✓ Edukatorzy pozaformalni nie mają dedykowanego wsparcia systemowego, ale mogą korzystać z Bazy Usług Rozwojowych oraz pojedynczych projektów rozwojowych.
- ✓ Uczestnicy dyskusji uznali, że konieczne są dalsze działania mające na celu poprawę wsparcia dla edukatorów działających poza formalnym systemem edukacji.

VII. WSPARCIE FINANSOWE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

20. Czy rozwijanie umiejętności zawodowych jest wspierane finansowo z środków Regionu lub innych środków publicznych?	Tak
21. Czy rozwijanie umiejętności nie związanych z pracą zawodową jest wspierane finansowo z środków Regionu lub innych środków publicznych?	Raczej tak
22. Czy istnieją inicjatywy wspierające następujące grupy:	
a. osoby ze specjalnymi potrzebami (np. niepełnosprawność ruchowa, problemy ze zdrowiem psychicznym)?	Raczej tak
b. osoby ze środowisk migracyjnych?	Tak
c. osoby z grup wykluczenia społecznego?	Raczej tak
d. długotrwale bezrobotni?	Tak
e. bezrobotna młodzież?	Tak
f. bezrobotne kobiety?	Tak
g. seniorzy?	Tak
h. inne	Tak

W trakcie obszernej dyskusji na temat **wsparcia finansowego uczenia się przez całe życie** uczestnicy zgodnie potwierdzili, że w województwie podkarpackim funkcjonuje wiele inicjatyw wspierających rozwój kompetencji zawodowych i osobistych, zarówno dla osób aktywnych zawodowo, jak i tych pozostających poza rynkiem pracy. Zwrócono uwagę na znaczące zaangażowanie środków unijnych, krajowych i wojewódzkich, a także na rolę różnych instytucji w realizacji programów edukacyjnych i aktywizacyjnych.

Fundusze i programy wspierające edukację

Najwięcej uwagi poświęcono projektom finansowanym z Funduszy Europejskich – w szczególności w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego oraz nowych instrumentów finansowych na lata 2021–2027, takich jak **Fundusze Europejskie dla Podkarpacia** i **Krajowy Plan Odbudowy**. Uczestnicy wskazali, że środki te umożliwiają m.in. organizację szkoleń zawodowych, kursów rozwijających kompetencje miękkie, jak również wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

Podkreślono także znaczenie **Bazy Usług Rozwojowych (BUR)**, która oferuje szeroką gamę szkoleń dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu, niezależnie od ich sytuacji zawodowej. Szkolenia często mają charakter ogólny – dotyczą m.in. zarządzania czasem, autoprezentacji czy umiejętności interpersonalnych – i nie są ograniczone do potrzeb stricte zawodowych.

Ważną część rozmowy stanowiła analiza form wsparcia skierowanych do osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej lub zawodowej. Szczegółowo omówiono następujące grupy:

- **Osoby z niepełnosprawnościami** – wskazano na działania NFZ oraz Fundacji Medyk, a także projekty ROPS, wspierające rehabilitację, integrację i edukację tych osób. Uczestnicy zauważyli, że aktywizacja tej grupy obejmuje m.in. kursy komputerowe, spotkania z psychologami i zajęcia praktyczne.
- **Migranci i cudzoziemcy** – duże znaczenie przypisano projektowi [„Podkarpackie Centrum Integracji Cudzoziemców II”](#), który pomaga obywatelom państw trzecich w adaptacji i zdobyciu kompetencji niezbędnych na rynku pracy. Wspomniano także o kursach języka polskiego oraz inicjatywach prywatnych, jak np. szkolenia medyczne dla lekarzy z Ukrainy.
- **Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym** – wskazano na działania MOPS i GOPS, a także wykorzystanie funduszy alkoholowych i konkursów ROPS. Aktywności te mają na celu przeciwdziałanie uzależnieniom, wsparcie bezdomnych i aktywizację społeczną.
- **Długotrwale bezrobotni** – omawiano wsparcie oferowane przez urzędy pracy, które organizują programy podnoszące kwalifikacje i motywujące do powrotu na rynek pracy. Wskazano także na rolę [Lokalnych Grup Działania \(LGD\)](#) w realizacji tych programów.
- **Młodzież bezrobotna** – korzysta ze specjalnych programów aktywizacyjnych finansowanych przez fundusze publiczne i europejskie. Programy takie jak [„Aktywizacja zawodowa osób młodych bezrobotnych w wieku 18-29 lat, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości”](#) umożliwiają zdobycie kwalifikacji lub rozpoczęcie działalności gospodarczej. Młodzi ludzie mogą także liczyć na doradztwo zawodowe i mentoring.

- **Kobiety** – dyskusja podkreśliła działania mające na celu wyrównywanie szans kobiet, zwłaszcza w sektorach, w których są niedostatecznie reprezentowane. Baza Usług Rozwojowych (BUR) oraz inne instytucje uwzględniają kobiety jako priorytetową grupę w swoich programach. Przypomniano również o wcześniejszych [programach dotacyjnych](#) dla kobiet zakładających działalność gospodarczą.
- Seniorzy – również są objęci szerokim wsparciem. Z jednej strony mają dostęp do programów edukacyjnych organizowanych przez [Uniwersytety Ludowe](#) i [Uniwersytety Trzeciego Wieku](#), z drugiej – uczestniczą w programach cyfrowych, takich jak e-edukacja prowadzona przez Podkarpacki Klaster Zdrowia i Profilaktyki. Również rządowy program [„Aktywni +”](#), którego celem jest zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego, czy np. [Korpus Wsparcia Seniorów na 2025 rok](#) oraz lokalne rady seniorów wspierają aktywność edukacyjną i społeczną osób starszych
- Inne. Zwrócono uwagę na istnienie szerokiej gamy inicjatyw edukacyjnych i integracyjnych, kierowanych także do dzieci (np. uniwersytety dziecięce) oraz na znaczenie projektów lokalnych, jak [Podkarpackie Inicjatywy Lokalne](#)

Wnioski:

- ✓ **Wsparcie dla rozwoju kompetencji dorosłych** jest integralną częścią programów unijnych, a w województwie podkarpackim działania te są realizowane w ramach Funduszy Europejskich dla Podkarpacia, ze szczególnym naciskiem na elastyczne formy kształcenia i podnoszenie kwalifikacji przez osoby dorosłe. Przykłady projektów finansowanych z funduszy unijnych: [Fundusze Europejskie 2021-2027](#), [Fundusze Europejskie dla podkarpackiego na lata 2021-2027](#), [Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności, Baza Usług Rozwojowych](#).
- ✓ **Programy edukacyjne finansowane z funduszy UE** nie ograniczają się do edukacji formalnej – uwzględniają także rozwój zdolności uczniów poza szkołą oraz wspierają osoby z niepełnosprawnościami, promując inkluzję i mobilność edukacyjną.
- ✓ **Działania w zakresie edukacji regionalnej** koncentrują się na wspieraniu równego dostępu do edukacji na wszystkich poziomach – od przedszkola po studia

- ze szczególnym uwzględnieniem osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.
- ✓ **Programy rozwojowe uwzględniają potrzeby edukacyjne osób dorosłych** z ograniczonymi kompetencjami podstawowymi, oferując narzędzia do nauki przez całe życie oraz rozwój umiejętności cyfrowych i przedsiębiorczych.
- ✓ **Brak jednolitych zasad finansowania szkoleń miękkich** powoduje, że ich dostępność zależy od decyzji poszczególnych instytucji realizujących projekty edukacyjne, co może prowadzić do nierówności w dostępie do wsparcia.
- ✓ **Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Baza Usług Rozwojowych** rozszerzają możliwości finansowania edukacji i rozwoju kompetencji, stanowiąc uzupełnienie regionalnych i krajowych programów współfinansowanych ze środków UE.

VIII. TRANSFORMACJA EKOLOGICZNA I CYFROWA – JEJ WDRAŻANIE W ŻYCIE

23. Czy dostęp do zdalnego uczenia się jest częścią regionalnej polityki uczenia się przez całe życie?	Tak

Podczas dyskusji omówiono, w jakim stopniu dostęp do zdalnego uczenia się jest uwzględniony w regionalnej polityce uczenia się przez całe życie. Rozważano zarówno formalne programy edukacyjne, jak i finansowanie takich inicjatyw ze środków publicznych.

Dostęp do zdalnego uczenia się stanowi część regionalnej polityki edukacyjnej. Instytucje takie jak Branżowe Centra Umiejętności są zobowiązane do uwzględnienia edukacji zdalnej, co pokazuje, że cyfrowe formy nauki są traktowane jako istotny element rozwoju kompetencji mieszkańców. Nauczanie zdalne nie jest już jedynie alternatywą dla tradycyjnej edukacji, ale coraz częściej staje się jej nieodłącznym uzupełnieniem. W kontekście regionalnych strategii edukacyjnych niezwykle ważne jest także finansowanie kształcenia na odległość. W tym zakresie istotną rolę odgrywa Baza Usług Rozwojowych (BUR), która umożliwia dofinansowanie kursów online. Finansowanie obejmuje zarówno kursy prowadzone w czasie rzeczywistym (synchronizowane), jak i niektóre kursy asynchroniczne (tzn. nie ma interakcji w czasie rzeczywistym; treści

edukacyjne są wcześniej przygotowane i udostępnione do późniejszego wykorzystania) dostępne w chmurze.

Zdalne kształcenie może odbywać się w różnych formach – od webinarów i kursów online po materiały dostępnych na żądanie. Osoby korzystające ze szkoleń wpisanych do Biura Usług Rozwojowych (BUR) mogą liczyć na dofinansowanie. W BUR dostępne są zarówno kursy prowadzone na żywo, jak i te oparte na materiałach cyfrowych. Urzędy pracy oraz instytucje edukacyjne oferują różne formy zdalnego kształcenia, dostosowane do potrzeb rynku pracy i rozwoju zawodowego mieszkańców regionu.

Wnioski:

- ✓ przy tworzeniu Branżowych Centrów Umiejętności wymagane jest wprowadzenie możliwości zdalnego uczenia się, co sugeruje, że takie podejście staje się standardem w regionalnej polityce.
- ✓ W kontekście regionalnych strategii edukacyjnych niezwykle ważne jest także finansowanie kształcenia na odległość, istotną rolę odgrywa Baza Usług Rozwojowych (BUR), która umożliwia dofinansowanie kursów online.

Na pytanie: *Czy dostęp do zdalnego uczenia się jest częścią regionalnej polityki uczenia się przez całe życie?* Zdecydowana odpowiedź: „**Tak**”.

24. Czy istnieją standardy jakości nauczania zdalnego, system jakości usług zdalnych, wdrożone przez władze regionalne?	Tak

Z perspektywy uczelni, standardy nauczania zdalnego są ustalane na podstawie przepisów prawa, a nie bezpośrednio przez władze regionalne. Władze regionalne mają ograniczone możliwości narzucania standardów, ponieważ każda instytucja edukacyjna działa niezależnie.

Uczestnicy dyskusji zauważyli, że władze regionalne nie mogą wprowadzać ogólnych standardów jakości nauczania zdalnego, co wynika z różnorodności instytucji i ich autonomii. Istnieje jednak potrzeba opracowania wytycznych lub standardów dotyczących dostępności i jakości szkoleń online. W szkołach obowiązują [Regulacje formalne](#)

[nauczania zdalnego](#) w systemie edukacji, ale często nie obejmują szerszego kontekstu poza systemowego.

W Polsce funkcjonują [krajowe standardy](#) dotyczące nauczania zdalnego, które są przekazywane do instytucji edukacyjnych. Uczestnicy dyskusji podkreślili, że chociaż istnieją krajowe wytyczne, różnice w ich wdrażaniu mogą występować w zależności od regionu.

Wnioski:

- ✓ Dyskusja ujawniła, że choć standardy jakości nauczania zdalnego są obecne na poziomie krajowym, ich implementacja na poziomie regionalnym jest ograniczona.
- ✓ Władze regionalne nie mają możliwości narzucenia jednolitych standardów dla wszystkich instytucji edukacyjnych, co prowadzi do różnorodności w jakości oferowanych usług.
- ✓ Istnieje potrzeba opracowania wytycznych dotyczących nauczania zdalnego, które mogłyby służyć jako przykład dobrych praktyk dla instytucji edukacyjnych w różnych regionach.

Na pytanie: *Czy istnieją standardy jakości nauczania zdalnego, system jakości usług zdalnych, wdrożone przez władze regionalne?* Odpowiedź: „**Tak**”.

25. Czy w Regionie przeznacza się środki na umożliwienie dostępu do uczenia się w sposób zdalny dla osób:	
a. we wszystkich grupach wiekowych?	Tak
b. ze specjalnymi potrzebami?	Tak

Podczas dyskusji na temat finansowania zdalnej edukacji dla wszystkich grup wiekowych uczestnicy potwierdzili, że środki na ten cel są dostępne. Istnieją programy obejmujące zarówno dzieci, młodzież, dorosłych, jak i seniorów, a także osoby ze specjalnymi potrzebami. Kluczowe wsparcie pochodzi z projektów realizowanych w ramach różnych funduszy publicznych.

Wnioski:

- ✓ Środki na zdalne uczenie się są dostępne, ale głównie w ramach projektów – Finansowanie jest zapewniane przez różne programy, jednak nie stanowi ono stałego elementu polityki edukacyjnej, lecz jest realizowane w ramach konkretnych inicjatyw i konkursów grantowych.
- ✓ Zdalna edukacja jest wspierana finansowo, ale głównie w ramach projektów – Brakuje systemowego podejścia i stałego finansowania poza projektami czasowymi
- ✓ Dostępność dla wszystkich grup wiekowych i osób ze specjalnymi potrzebami – Programy uwzględniają szeroki przekrój społeczeństwa, w tym osoby wymagające szczególnego wsparcia, co wskazuje na inkluzywne podejście do edukacji w regionie.
- ✓ Warto również podkreślić potrzebę wspierania edukacji wspierającej, ponieważ obejmuje ona szeroki zakres osób, które wymagają indywidualnego podejścia i dostosowania metod nauczania.
- ✓ Konieczność dalszej analizy efektywności tych działań – Warto monitorować, czy projektowe finansowanie jest wystarczające oraz jakie są jego długoterminowe skutki dla dostępności zdalnego uczenia się.

Na pytanie: *Czy w Regionie przeznacza się środki na umożliwienie dostępu do uczenia się w sposób zdalny dla osób: we wszystkich grupach wiekowych i ze specjalnymi potrzebami? Zdecydowana odpowiedź: „Tak”.*

26. Czy strategia regionalna obejmuje wspieranie uczenia się przez całe życie w ramach zielonej transformacji?	Tak

Na pytanie dotyczące możliwości wspierania uczenia się przez całe życie w kontekście zielonej transformacji, uczestnicy dyskusji wyrazili jednoznaczną zgodę co do faktu, że strategia regionalna powinna to uwzględniać. Wspieranie uczenia się przez całe życie jest kluczowym aspektem zielonej transformacji, co istotne, to wszystkie projekty dotyczące podnoszenia kompetencji muszą to uwzględniać.

Technologie wodorowe w które inwestują Regiony takie jak Podkarpackie poprzez m.in. tworzenie klastrów Doliny Wodorowej. W kontekście zielonej transformacji choć upowszechnienie samochodów na wodór jest jeszcze ograniczone, zauważono rosnącą rolę wodoru w transporcie oraz konieczność dostosowania systemu edukacji do zmieniających się potrzeb rynku pracy. Jednym z przykładów praktycznego wdrażania tej koncepcji na podkarpaciu jest:

- ← [Branżowe Centrum Umiejętności w Krośnie](#) o profilu Geologia, górnictwo, sieci gazowe i instalacje wodorowe
- ← [Laboratorium Wodorowe Politechniki Rzeszowskiej](#). W laboratorium będą prowadzone prace badawcze związane z procesami spalania wodoru i mieszanek zawierających wodór. Wypracowane rozwiązania znajdą zastosowanie w energetyce, lotnictwie i kosmonautyce.

Inicjatywy edukacyjne. W ramach wspierania zielonej transformacji podejmowane są również inicjatywy edukacyjne związane z rozwijaniem zielonych kompetencji. Przykładem takich działań jest wprowadzanie nowych programów nauczania oraz tworzenie klas o profilu ekologicznym, które koncentrują się na zdobywaniu wiedzy i praktycznych umiejętności związanych z odnawialnymi źródłami energii, efektywnością energetyczną oraz zrównoważonym rozwojem. Takie inicjatywy mają na celu nie tylko dostosowanie edukacji do potrzeb gospodarki niskoemisyjnej, ale również zwiększenie konkurencyjności regionu Podkarpacia w dziedzinie nowoczesnych technologii.

Wyzwania praktycznej zielonej transformacji. Podczas dyskusji zwrócono uwagę na wyzwania związane z rzeczywistym wdrażaniem zielonej transformacji. Przykładem jest kwestia samochodów elektrycznych, które – mimo że same nie emitują spalin – mogą być zasilane energią pochodzącą z węgla. Ten problem podkreślił jeden z ekspertów, co wywołało chwilę refleksji wśród uczestników debaty. Wskazuje to na potrzebę szerszego spojrzenia na ekologiczną transformację, która powinna obejmować nie tylko nowe technologie, ale także sposób ich zasilania i całkowity ślad węglowy.

Podsumowując, strategia regionalna rzeczywiście ujmuje uczenie się przez całe życie w kontekście zielonej transformacji, co manifestuje się poprzez konkretne inicjatywy, takie jak rozwój edukacji w obszarze technologii wodorowych.

Wnioski:

- ✓ Wsparcie nowych kierunków edukacyjnych oraz rozwijanie klas tematycznych w szkołach może stanowić fundament dla dalszego rozwoju kompetencji w obszarze zielonej transformacji.
- ✓ Aby efektywnie wspierać zieloną transformację, konieczne są inwestycje w zasoby i infrastrukturę przyjazną dla środowiska, co również wpływa na jakość kształcenia

Na pytanie: *Czy strategia regionalna obejmuje wspieranie uczenia się przez całe życie w ramach zielonej transformacji?* Zdecydowana odpowiedź: „**Tak**”.

Pytanie	Odpowiedź
27. Czy Region monitoruje poziom rozwoju zielonych kompetencji?	Nie

Obecnie w regionie nie funkcjonuje spójny system monitorowania rozwoju zielonych kompetencji. Pomimo że region stara się podążać za trendami związanymi z zieloną transformacją, to brakuje konkretnych narzędzi i strategii pozwalających na ocenę poziomu zdobywanych kompetencji.

Pojawiały się głosy, że samorząd posiada pewne instrumenty pozwalające na śledzenie postępów w obszarze edukacji, ale nie są one ukierunkowane na zielone kompetencje. Obszar ten pozostaje więc nierozwinięty, a jego ewentualna analiza mogłaby stać się tematem przyszłych działań badawczych i strategicznych.

Wnioski:

- ✓ Brak systemu monitorowania – Obecnie nie istnieje mechanizm śledzenia postępów w rozwijaniu zielonych kompetencji w regionie.
- ✓ Możliwość zaangażowania akademii – Jednym z pomysłów było wykorzystanie potencjału akademickiego do opracowania metod i narzędzi badawczych w tym obszarze.

- ✓ Region Podkarpacia nie monitoruje obecnie rozwoju zielonych kompetencji, co sugeruje, że warto rozważyć opracowanie odpowiednich narzędzi i strategii w przyszłości.

Na pytanie: Czy Region monitoruje poziom rozwoju zielonych kompetencji?

Zdecydowana odpowiedź: „Nie”.

28. Czy Region monitoruje podaż i popyt na zielone miejsca pracy?	Nie

W kontekście Podkarpacia, nie ma powszechnie dostępnych informacji na temat monitorowania dokładnej podaży i popytu na tzw. "zielone miejsca pracy". Jednakże w Polsce w ostatnich latach rośnie zainteresowanie zatrudnieniem związanym z ochroną środowiska i zieloną gospodarką, więc mogą być prowadzone badania na poziomie krajowym lub regionalnym, które obejmują także Podkarpacie.

Warto dodać, że takie badania mogą być realizowane przez instytucje takie jak urzędy pracy, organizacje pozarządowe, czy ośrodki analityczne, które monitorują rynek pracy i tendencje w poszczególnych branżach, w tym również w zielonych sektorach. Na przykład, badania dotyczące popytu na zawody związane z odnawialnymi źródłami energii, gospodarką o obiegu zamkniętym czy eko-innowacjami mogą być elementem takich analiz.

Na pytanie: Czy Region monitoruje podaż i popyt na zielone miejsca pracy?

Zdecydowana odpowiedź: „Nie”.

29. Czy władze regionalne promują edukację, która koncentruje się na zrównoważonym rozwoju środowiska?	W średnim stopniu

Władze regionalne województwa podkarpackiego promują edukację skoncentrowaną na zrównoważonym rozwoju środowiska poprzez różnorodne projekty i inicjatywy. Poniżej przedstawiono kilka przykładów takich działań:

- ✓ [Zrównoważona żywność](#) - [Od produkcji do konsumpcji](#) nadrzędnym działaniem jest budowanie współpracy między europejskimi placówkami doskonalenia nauczycieli, przygotowanie i wdrożenie innowacyjnych koncepcji i strategii oraz narzędzi edukacyjnych służących podniesieniu kompetencji nauczycieli i poprawie jakości kształcenia w zakresie zrównoważonej żywności w kierunku zrównoważonego rozwoju. Projekt koncentruje się na innowacyjnych podejściach do nauczania o zrównoważonym rozwoju. Projekt ten obejmował doświadczenia szkół z Polski i Słowacji i pozwalał uczestnikom na zdobycie praktycznych umiejętności związanych z tematem zrównoważonego rozwoju.
- ✓ [Konkurs filmowy "Czarowanie odśmiecanie"](#). Ten konkurs skierowany jest do uczniów szkół podstawowych z terenu województwa podkarpackiego. Uczestnicy mają za zadanie nagrać krótki film (maksymalnie 3 minuty), który pokazuje, jak zaśmiecony teren zmienia się po lokalnej akcji sprzątnięcia. Celem jest zwiększenie świadomości ekologicznej wśród dzieci i młodzieży oraz zachęcenie ich do dbania o najbliższe otoczenie. Pula nagród wynosi 9 tys. złotych.
- ✓ [Konkurs literacki "Uzdrawiając\(y\) krajobraz"](#) Konkurs skierowany jest do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z województwa podkarpackiego. Uczestnicy mają za zadanie napisać krótką bajkę (prozą lub wierszem) na temat uzdrawiania krajobrazu. Celem jest zwrócenie uwagi na wartość otaczającego nas krajobrazu oraz na to, jak możemy przyczynić się do jego ochrony i poprawy. Pula nagród wynosi 3 tys. złotych.
- ✓ [Kampania edukacyjna "Energia z natury"](#). Projekt "Energia z natury" realizowany przez Fundację Niepodległości ma na celu popularyzację wiedzy na temat odnawialnych źródeł energii (OZE) i efektywności energetycznej. W ramach kampanii organizowane są szkolenia dla edukatorów oraz warsztaty dla dzieci i młodzieży, które mają na celu zwiększenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców województwa podkarpackiego.

Wnioski:

- ✓ Uczestnicy dyskusji zgodzili się, że istnieją projekty i dotacje wspierające działania ekologiczne, jednak ich zasięg i widoczność były ograniczone
- ✓ Pojawiły się opinie, że władze regionu promują edukację środowiskową na średnim poziomie, co sugeruje potrzebę zwiększenia wsparcia dla takich inicjatyw.

- ✓ Dopuszczenie do większej liczby konkursów i projektów w instytucjach edukacyjnych może przyczynić się do lepszej edukacji na temat zrównoważonego rozwoju.

Na pytanie: Czy władze regionalne promują edukację, która koncentruje się na zrównoważonym rozwoju środowiska? **Zdecydowana odpowiedź:** „**W średnim stopniu**”.

IX. WALIDACJA

30. Czy w Regionie istnieje system walidacji umożliwiający potwierdzanie efektów uczenia się?	Tak

W regionie Podkarpacia, pomimo istniejących inicjatyw związanych z systemem walidacji umiejętności, nadal brakuje spójnego i powszechnie dostępnego systemu, który umożliwiłby potwierdzenie efektów uczenia się na poziomie regionalnym. Istnieją jednak konkretne propozycje rozwoju takich systemów, w tym dla dorosłych i osób pragnących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe. Warto zatem kontynuować prace nad tymi kwestiami, z uwzględnieniem zalecenia dotyczącego równego dostępu do programów kształcenia na piątym poziomie PRK dla różnych typów uczelni. Dyskusja dotyczyła systemu walidacji efektów uczenia się oraz dostępności kształcenia, szczególnie na poziomie 5. PRK (Polska Ramy Kwalifikacji) i kształcenia dorosłych.

Brak pełnego systemu walidacji na poziomie regionalnym: Obecny system walidacji umiejętności na poziomie regionalnym w Podkarpaciu jest niepełny i niezorganizowany. Brakuje spójnego, rozwiniętego systemu walidacji efektów uczenia się. Wspomniano o systemie kwalifikacji, który jest wprowadzany w ramach Branżowego Centrum Umiejętności, obejmującym kursy związane z konkretnymi umiejętnościami. Walidacja tych umiejętności znajduje się w fazie wdrażania, ale wymaga dalszego rozwoju. Wciąż występują trudności w potwierdzaniu nabytych umiejętności, szczególnie w przypadku osób, które chcą rozwijać konkretne kompetencje, ale nie posiadają pełnych kwalifikacji zawodowych, takich jak matura. Istnieją także wątpliwości co do jakości przeprowadzanych procesów walidacyjnych. Konieczne jest zwiększenie transparentności

oraz nadzoru nad instytucjami certyfikującymi, aby zapewnić, że walidacja rzeczywiście odzwierciedla rzeczywiste umiejętności kandydatów.

Kwalifikacje częściowe i specjalistyczne kursy: Zwrócono uwagę na możliwość uzyskania kwalifikacji częściowych, szczególnie w branży samochodowej czy inżynierii, bez konieczności uzyskiwania pełnej matury. Istnieje możliwość uzyskania specjalistycznych certyfikatów, jednak takie szkolenia muszą być certyfikowane przez odpowiednie ministerstwa, co stanowi wyzwanie. Uczestnicy podkreślili potrzebę rozwoju systemu, który umożliwiłby uzyskiwanie certyfikatów na poziomie [V* Polskiej Ramy Kwalifikacji](#) dla osób bez matury, zwłaszcza dla dorosłych pracujących, którzy pragną podnieść swoje kwalifikacje. Istnieje potencjał dla rozwoju takich programów w uczelniach zawodowych.

Jeden z ekspertów podniósł również kwestię kształcenia i szkolenia w ramach **kwalifikacji częściowych** w systemie PRK (Polska Ramy Kwalifikacji), a dokładniej w kontekście poziomu 5. PRK i innych poziomów kształcenia.

Ideą tej koncepcji jest zdobywanie umiejętności i kompetencji w ramach konkretnych, bardziej szczegółowych obszarów wiedzy lub umiejętności, które nie obejmują pełnego wykształcenia na danym poziomie. Takie kwalifikacje są ważne dla osób, które chcą szybko podnieść swoje umiejętności w wybranym zawodzie lub obszarze bez konieczności ukończenia pełnego kursu lub szkoły.

Ekspert podnosi pomysł, aby kwalifikacje częściowe były oferowane na różnych poziomach kształcenia:

1. **Poziom 5. PRK** – odnosi się to do kwalifikacji zawodowych na poziomie wyższym, często związanych z technicznymi umiejętnościami w zawodzie.
2. **Poziomy niższe (szkoły branżowe, technika)** – umożliwiają uczniom w szkołach branżowych i technikach zdobycie takich częściowych kwalifikacji, które są bardziej specjalistyczne i bezpośrednio powiązane z potrzebami rynku pracy.
3. **Poziom wyższy (uczelnie zawodowe i techniczne)** – na tych uczelniach uczniowie mogliby zdobywać kwalifikacje częściowe, które wzbogacą ich CV oraz pozwolą na uzyskanie certyfikatów.

W ramach tej koncepcji pojawia się również pomysł stworzenia **klas patronackich**, czyli klas, które byłyby prowadzone we współpracy z firmami. Takie firmy mogłyby oferować certyfikaty za zdobyte kwalifikacje częściowe, które odpowiadałyby ich bieżącym potrzebom. Dzięki temu uczniowie mogliby:

- Zdobywać umiejętności praktyczne, które będą w pełni odpowiadały wymaganiom rynku pracy.
- Zyskać możliwość zdobycia certyfikatów, które podniosłyby ich wartość na rynku pracy.
- A także mieliby szansę na zatrudnienie w firmie partnerskiej, która oferowała szkolenie.

Paradoksy i nierówności w systemie edukacyjnym: Istotną luką w obecnym systemie jest paradoks związany z tym, że uczelnie akademickie posiadają odpowiednie zasoby do prowadzenia specjalistycznych kursów na poziomie V Polskiej Ramy Kwalifikacji, ale nie mogą ich realizować z powodu swojego profilu akademickiego. Z kolei uczelnie zawodowe, choć mogłyby oferować takie kursy, nie dysponują odpowiednimi środkami ani zasobami dydaktycznymi. Przykładem tego problemu jest sytuacja Politechniki Rzeszowskiej, która chciała zaoferować kurs na poziomie V PRK, ale z uwagi na akademicki profil uczelni, nie miała takiej możliwości, mimo, że dysponowała odpowiednimi zasobami i potencjałem. Natomiast uczelnie zawodowe, które miałyby kompetencje do prowadzenia takich kursów, borykają się z brakiem odpowiednich zasobów.

Wnioski:

- ✓ Istnieje system walidacji umożliwiający potwierdzenie efektów uczenia się, ale dostęp do takich systemów bywa ograniczony, co utrudnia realne wdrożenie kwalifikacji.
- ✓ Aby dostosować system do potrzeb rynku i uczących się, konieczne są zmiany, które zapewnią równy dostęp dla różnych typów instytucji edukacyjnych.

- ✓ Ważne jest, aby ośrodki akademickie i zawodowe miały równy dostęp do możliwości kształcenia na poziomie V PRK, co mogłoby przyczynić się do bardziej efektywnego uczenia dorosłych i redukcji barier w nauce.
- ✓ Zwrócono uwagę, że w regionie istnieje potrzeba stworzenia programów kształcenia, które umożliwiłyby szybkie zdobywanie specjalistycznych kwalifikacji dla dorosłych, zwłaszcza w kontekście osób, które chcą awansować zawodowo, ale nie mają matury. Przykładem może być tu inżynieria odwrotna i kursy związane z nowoczesnymi technologiami, jak drukowanie 3D.
- ✓ Wprowadzenie systemu kwalifikacji częściowych na różnych poziomach edukacji, we współpracy z firmami, umożliwi uczniom zdobycie praktycznych umiejętności odpowiadających potrzebom rynku pracy, zwiększając ich szanse na zatrudnienie.
- ✓ Należy rozwijać klasy patronackie z firmami, które będą certyfikować kwalifikacje częściowe, dostosowane do bieżących potrzeb rynku pracy, co poprawi efektywność kształcenia i zatrudnialność absolwentów.

Na pytanie: *Czy w Regionie istnieje system walidacji umożliwiający potwierdzanie efektów uczenia się?* **Odpowiedź:** „*Tak*” ale jest on skomplikowany i trudnodostępny.

31. Czy w Regionie funkcjonuje system mikropoświadczeń?	Nie

W tej chwili w regionie Podkarpacia nie istnieje w pełni funkcjonujący system mikropoświadczeń. Aktualnie realizowany jest pilotaż, który ma na celu przetestowanie systemu i przygotowanie go do szerszego wdrożenia. Oczekuje się, że w ciągu dwóch lat system mikropoświadczeń stanie się powszechnie dostępny. Aktualnie system mikropoświadczeń znajduje się na etapie pilotażu w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). W ramach pilotażu testowane są mikropoświadczenia w formie odznak, przyznawanych przez współpracujące z systemem firmy szkoleniowe, które obejmują różne branże. Celem tego projektu jest stworzenie systemu, w którym każdy uczestnik będzie mógł uzyskać certyfikaty potwierdzające swoje umiejętności. Obecnie, mimo że mikropoświadczenia są w fazie testów, nie ma jeszcze pełnego wdrożenia systemu.

Planowane jest jednak dalsze rozwijanie tego rozwiązania, które ma stać się dostępne na szeroką skalę w przyszłości. Istnieje nadzieja, że za dwa lata system mikropoświadczeń będzie funkcjonował w pełni, oferując systemowe rozwiązanie, w którym każdy zainteresowany będzie mógł uzyskać takie poświadczenie.

Wnioski:

- ✓ System mikropoświadczeń w regionie Podkarpacia jest na etapie pilotażowym i nie funkcjonuje jeszcze jako pełnoprawne rozwiązanie.
- ✓ Obecnie mikropoświadczenia są przyznawane w ograniczonym zakresie przez wybrane firmy szkoleniowe w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK).
- ✓ Zaleca się wzmocnić współpracę z uczelniami, firmami szkoleniowymi i instytucjami certyfikującymi w celu standaryzacji procesu przyznawania mikropoświadczeń.
- ✓ Zaleca się zwiększyć świadomość i promocję systemu mikropoświadczeń, aby zachęcić pracodawców i uczestników do korzystania z tego rozwiązania.

Na pytanie: *Czy w Regionie funkcjonuje system mikropoświadczeń?* **Odpowiedź:** „Nie”

Rekomendacje dla OBSZARU 2: IMPLEMENTACJA

Reforma i rozwój systemu doradztwa zawodowego

Zwiększenie liczby godzin przeznaczonych na poradnictwo zawodowe w szkołach.
Wzmocnienie współpracy szkół z instytucjami doradczymi, np. Wojewódzkim Urzędem Pracy.
Organizacja szkoleń dla nauczycieli i doradców zawodowych w celu podniesienia jakości usług doradczych.
Umożliwienie dostępu do nowoczesnych narzędzi i materiałów szkoleniowych dla doradców zawodowych.

Zwiększenie dostępności i efektywności doradztwa zawodowego dla dorosłych

Podtrzymanie i rozwój podejścia indywidualnego, szczególnie dla osób z niepełnosprawnościami i w trudnej sytuacji zawodowej.
Promowanie usług doradczych oraz zapewnienie ich lepszej dostępności poprzez kampanie informacyjne.
Monitorowanie skuteczności doradztwa, by dostosować je do specjalnych potrzeb odbiorców.

Lepsza promocja idei uczenia się przez całe życie

Skierowanie kampanii edukacyjnych także do osób, które nie są świadome potrzeby dalszej nauki.
Ocena skuteczności istniejących kampanii i ich wpływu na uczestnictwo w edukacji LLL.
Wzmocnienie działań promocyjnych skierowanych do dorosłych oraz seniorów.

Systematyczne monitorowanie uczestnictwa w edukacji LLL

Opracowanie jasnych wskaźników monitorujących uczestnictwo uczniów i dorosłych w edukacji przez całe życie.
Stworzenie regionalnego mechanizmu gromadzenia i analizowania danych dotyczących edukacji i rynku pracy.
Ujednolicenie i skoordynowanie badań dotyczących zapotrzebowania na umiejętności wśród pracodawców.

Rozwój kadry edukacyjnej w zakresie LLL

Wzmocnienie wsparcia dla nauczycieli i edukatorów pozaformalnych, którzy nie mają systemowego wsparcia.
Umożliwienie im korzystania z programów rozwoju kompetencji oraz Bazy Usług Rozwojowych.
Opracowanie strategii rozwoju zawodowego dla edukatorów działających w sektorze LLL.

Finansowanie i dostęp do edukacji niezwiązanej bezpośrednio z pracą zawodową

Zapewnienie systemowego finansowania kursów rozwijających kompetencje osobiste i społeczne.
Analiza skuteczności obecnych mechanizmów finansowania oraz ich długoterminowych efektów.
Wzmocnienie regionalnych funduszy wspierających edukację niezwiązaną bezpośrednio z rynkiem pracy.

Rozwój zdalnej edukacji i jej standaryzacja

Wprowadzenie jednolitych standardów jakości nauczania online na poziomie regionalnym.
Zapewnienie stabilnego finansowania zdalnej edukacji, aby nie opierała się wyłącznie na projektach czasowych.
Rozwój Bazy Usług Rozwojowych jako narzędzia wspierającego kształcenie na odległość.

Wspieranie zielonych kompetencji i edukacji ekologicznej

Inwestycje w infrastrukturę przyjazną środowisku oraz programy edukacyjne dotyczące zielonej transformacji.
Opracowanie systemu monitorowania rozwoju zielonych kompetencji w regionie.
Włączenie akademii i instytucji badawczych w rozwój strategii edukacji ekologicznej.

Poprawa dostępu do systemu walidacji kompetencji

Uproszczenie procedur walidacji oraz zapewnienie równego dostępu do systemu dla różnych instytucji edukacyjnych.
Wprowadzenie nowych programów kształcenia dla dorosłych umożliwiających szybkie zdobycie kwalifikacji.
Promowanie nowoczesnych technologii, takich jak druk 3D czy inżynieria odwrotna, w ramach krótkoterminowych kursów dla dorosłych

6.3 Obszar 3: EWALUACJA

X. EWALUACJA REGIONALNEJ POLITYKI W OBSZARZE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

32. Czy na poziomie regionalnym istnieje formalna ewaluacja polityk uczenia się przez całe życie?	Tak

Ewaluacja polityk uczenia się przez całe życie (LLL) polega na ocenie skuteczności i efektywności działań podejmowanych w celu promowania i wspierania uczenia się na każdym etapie życia. Proces ten obejmuje analizę realizacji celów, takich jak rozwój kompetencji, kwalifikacji oraz dostępność edukacji dla wszystkich grup wiekowych.

Na pytanie, czy na [poziomie regionu podkarpacia](#) istnieje formalna ewaluacja polityk kształcenia przez całe życie, można odpowiedzieć, że formalna ewaluacja rzeczywiście istnieje, chociaż jej skuteczność i implementacja mogą budzić wątpliwości. Uczestnicy badania wskazali, że choć ewaluacja została uwzględniona w dokumentach strategicznych, brak jest jasnych informacji na temat jej praktycznego funkcjonowania. Zasugerowano również, że proces ten może nie być jeszcze w pełni wdrożony, zwłaszcza w odniesieniu do bieżących programów i ich skutecznej realizacji. *Ostatecznie uznano, że formalna ewaluacja teoretycznie istnieje, (głównie dotyczy to wsparcia funduszy europejskich), ale nie jest kompleksowa i w pełni realizowana.*

Np. [Raport dotyczący Oceny wpływu wsparcia w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego](#) wnioski m.in.:

- ❖ Realizacja działań projektowych dotyczących kształcenia ustawicznego uwypukliła duże zainteresowanie i zapotrzebowanie na tego typu działania w regionie.
- ❖ Projekty, które w największym stopniu przyczyniły się do realizacji celów programu, to przede wszystkim te związane z możliwością nawiązania i rozwijaniem współpracy szkół z przedsiębiorcami i instytucjami rynku pracy.
- ❖ Dofinansowanie na doposażenie pracowni i warsztatów w szkołach i placówkach kształcenia zawodowego w połączeniu ze wsparciem kształtowania kompetencji nauczycieli oraz umożliwieniem im stosowania nowoczesnych metod nauczania –

interwencja zwiększyła efektywność kształcenia zawodowego w szkołach i placówkach objętych wsparciem.

- ❖ Możliwość wyboru, adekwatnego do zapotrzebowania, szkolenia w ramach systemu popytowego pozwoliło na bezpośrednie przełożenie identyfikowanych deficytów występujących na rynku pracy na kierunki kształcenia ustawicznego.
- ❖ Zastosowanie systemu popytowego umożliwiło zmniejszenie luki kompetencyjnej w zakresie kształcenia pracowników również zawodów deficytowych. Jednakże w przypadku niektórych zawodów deficytowych niemożliwe jest zapewnienie odpowiedniej liczby zainteresowanych pracowników, ze względu na niski poziom zainteresowania potencjalnych uczestników udziałem we wsparciu.

Województwo podkarpackie podjęło kroki w kierunku koordynacji i monitorowania działań edukacyjnych poprzez projekt [„Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie”](#). Projekt ten, realizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie, zakłada utworzenie Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji (WZK), który pełni funkcję opiniotawczą-doradczą dla Zarządu Województwa. W skład WZK wchodzi przedstawiciele różnych sektorów, takich jak oświata, gospodarka, zarządzanie strategiczne, fundusze europejskie oraz dialog społeczny. Celem zespołu jest wspieranie polityki edukacyjnej regionu, koordynacja doradztwa zawodowego oraz promocja kształcenia zawodowego i idei uczenia się przez całe życie. Mimo tych inicjatyw, brak jest szczegółowych informacji na temat funkcjonowania formalnej ewaluacji polityk kształcenia przez całe życie na poziomie regionalnym w praktyce.

Na pytanie: *Czy na poziomie regionalnym istnieje formalna ewaluacja polityk uczenia się przez całe życie?* **Odpowiedź:** „*Tak*”

33. Jak często przeprowadzane jest działanie ewaluacyjne?	Rzadziej niż co 2 lata

Nie ma formalnych założeń co do częstotliwości przeprowadzania ewaluacji polityk uczenia się przez całe życie na poziomie regionalnym. Z dyskusji wynika, że formalne mechanizmy mogą istnieć, jednak brak jest szczegółowych informacji na temat ich faktycznego funkcjonowania. Zasugerowano, że odpowiedź „nie” byłaby najbezpieczniejszym wyborem, ponieważ nie ma jednoznacznych danych dotyczących regularności tych działań.

Wnioski:

- ✓ Zasadność wprowadzenia jasnej częstotliwości ewaluacji – Brak systematycznego podejścia do ewaluacji oznacza, że nie można skutecznie ocenić postępów w realizacji polityk uczenia się przez całe życie. Regularne badania pozwoliłyby na identyfikację słabych punktów i ich korektę.
- ✓ Obowiązek publikacji informacji o ewaluacjach – Gdy ewaluacje są przeprowadzane, ale ich wyniki nie są dostępne, proces traci na przejrzystości. Publiczne raportowanie pozwoliłoby na większą kontrolę społeczną i lepsze wykorzystanie wyników.
- ✓ Organ nadzorczy ds. ewaluacji – Bez wyznaczonego podmiotu odpowiedzialnego za monitorowanie częstotliwości ewaluacji łatwo o jej zaniedbanie. Wprowadzenie takiego mechanizmu zwiększyłoby systematyczność działań.

Na pytanie: *Jak często przeprowadzane jest działanie ewaluacyjne? Odpowiedź:* „Rzadziej niż co 2 lata”

34. Czy raporty z wynikami ewaluacji są dostępne publicznie?	Tak

Raporty dotyczące ewaluacji polityk uczenia się przez całe życie w regionie Podkarpacia nie są scentralizowane w jednym miejscu. Zazwyczaj tworzone są one w kontekście ewaluacji Funduszy Unijnych, ale nie ma powszechnego i scentralizowanego dostępu do różnych dokumentów. Chociaż raporty mogą być publikowane, nie są one szeroko rozpowszechniane ani wykorzystywane w praktyce. Dodatkowo, brakuje jasnych

mechanizmów ich udostępniania oraz wymogu publikacji, co utrudnia ich efektywne wykorzystanie w procesie podejmowania decyzji i doskonalenia polityk edukacyjnych.

Wnioski:

- ✓ Istnieje zasadność obowiązku publikacji raportów – Jeśli raporty istnieją, ale nie są dostępne, ich wartość informacyjna dla instytucji, organizacji i obywateli jest znikoma. Publiczny dostęp zapewni większą przejrzystość i pozwoli na analizę ich jakości.
- ✓ Stworzenie bazy danych z raportami – Brak centralnego miejsca gromadzenia raportów prowadzi do rozproszenia informacji. Publiczna baza danych pozwoliłaby na łatwiejszy dostęp i analizę porównawczą wyników z różnych lat.
- ✓ Standaryzacja raportów – Brak jednolitego formatu raportów utrudnia ich analizę i porównywanie wyników. Określenie standardów raportowania zapewniłoby lepszą czytelność i możliwość wyciągania trafnych wniosków.

Na pytanie: *Czy raporty z wynikami ewaluacji są dostępne publicznie? Brak jednoznacznej odpowiedzi, ostatecznie przyjęto odpowiedź: „Tak”*

35. Czy wyniki oceny są rzeczywiście wykorzystywane do ulepszania polityk uczenia się przez całe życie?	Tak

Nie było jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie. Uczestnicy rozmowy wyrazili wątpliwości co do tego, czy wyniki ewaluacji są efektywnie wykorzystywane do poprawy polityk edukacyjnych. Podkreślono, że powinno to mieć miejsce, jednak brak jest dowodów na to, że wyniki ewaluacji rzeczywiście wpływają na podejmowane decyzje.

Wnioski:

- ✓ Brak informacji o wykorzystaniu wyników ewaluacji sugeruje, że mogą one nie mieć realnego wpływu na polityki kształcenia przez całe życie.
- ✓ konieczność raportowania wpływu ewaluacji na polityki – Bez mechanizmu dokumentowania, w jaki sposób wyniki ewaluacji są wykorzystywane, trudno ocenić

ich skuteczność. Wprowadzenie takiego obowiązku zwiększyłoby odpowiedzialność decydentów.

- ✓ System śledzenia wdrażania rekomendacji – Samo przeprowadzenie ewaluacji nie wystarczy, jeśli jej wnioski nie są realizowane. Wdrożenie systemu monitorowania zapewniłoby faktyczne wykorzystanie wyników badań w praktyce.
- ✓ Zwiększenie zaangażowanie interesariuszy – Jeśli interesariusze (np. uczelnie, organizacje pozarządowe, pracodawcy) nie uczestniczą w procesie analizy i wdrażania wniosków z ewaluacji, istnieje ryzyko, że ich wyniki pozostaną martwą literą.

Na pytanie: *Czy wyniki oceny są rzeczywiście wykorzystywane do ulepszania polityk uczenia się przez całe życie? Brak jednoznacznej odpowiedzi, ostatecznie przyjęto odpowiedź: „Tak”*

Rekomendacje dla OBSZARU 3: EWALUACJA

Wprowadzenie systematycznej ewaluacji polityk uczenia się przez całe życie

Ustalenie regularnej częstotliwości przeprowadzania ewaluacji (np. co 2–3 lata).
Opracowanie metodologii pozwalającej na obiektywną ocenę postępów i identyfikację obszarów wymagających poprawy.
Wyznaczenie instytucji odpowiedzialnej za koordynację ewaluacji na poziomie regionalnym.

Obowiązek publikacji wyników ewaluacji i zapewnienie ich dostępności

Wprowadzenie wymogu publicznego udostępniania raportów z ewaluacji.
Stworzenie centralnej bazy danych zawierającej wyniki badań oraz wnioski z przeprowadzonych analiz.
Zapewnienie czytelnego i ustandaryzowanego formatu raportów, umożliwiającego łatwe porównanie wyników z różnych lat.

Wzmocnienie roli Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji (WZK)

Rozszerzenie kompetencji WZK o nadzór nad realizacją rekomendacji wynikających z ewaluacji.
Zapewnienie stałej współpracy WZK z interesariuszami (szkoły, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe) w celu efektywnego wdrażania polityki LLL.
Organizowanie cyklicznych spotkań podsumowujących postępy i wprowadzanie korekt w strategiach edukacyjnych.

Zwiększenie wpływu wyników ewaluacji na politykę edukacyjną

Stworzenie systemu śledzenia wdrażania rekomendacji wynikających z przeprowadzonych ewaluacji.
Wprowadzenie obowiązku raportowania wpływu wyników ewaluacji na decyzje dotyczące edukacji ustawicznej
Umożliwienie instytucjom edukacyjnym oraz pracodawcom zgłaszania uwag i propozycji zmian na podstawie dostępnych raportów.

Rozwój współpracy między edukacją a rynkiem pracy

Należy kontynuować rozwój kształcenia ustawicznego oraz system popytowy
Rekomenduje się zwiększyć zainteresowania deficytowymi zawodami,
Warto wzmacniać współpracę szkół z przedsiębiorcami i instytucjami rynku pracy, aby lepiej dopasować edukację do potrzeb rynku poprzez m.in. organizacji staży uczniowskich.
Należy inwestować w doposażenie pracowni oraz wspierać nauczycieli w nowoczesnych metodach nauczania..
Kontynuacja systemu popytowego, który pozwala dostosowywać ofertę kształcenia do realnych potrzeb rynku pracy.

Monitorowanie i analiza rozwoju kompetencji na rynku pracy

Rozwój regionalnych mechanizmów analizy luki kompetencyjnej oraz monitorowanie zapotrzebowania na konkretne zawody.
Regularne badania dotyczące skuteczności kształcenia zawodowego i ustawicznego w kontekście zatrudnienia absolwentów.
Promowanie elastycznych form kształcenia, które umożliwią szybkie reagowanie na zmieniające się potrzeby rynku pracy

Aktywizacja interesariuszy w procesie ewaluacji

Włączenie uczelni, organizacji pozarządowych i pracodawców w proces analizy oraz wdrażania wniosków z ewaluacji.
Organizowanie debat, konsultacji i warsztatów dotyczących wyników ewaluacji i ich praktycznego zastosowania.
Zapewnienie mechanizmów umożliwiających zgłaszanie uwag i inicjatyw przez zainteresowane strony

6. PODSUMOWANIE

Podczas dyskusji poruszono kwestię koordynacji polityki uczenia się przez całe życie. Zwrócono uwagę na konieczność analizy ram prawnych w tym zakresie, wskazując, że regiony nie dysponują odpowiednimi narzędziami do prowadzenia tej polityki. Zauważono, że obszar ten nie podlega żadnemu konkretnemu ministerstwu – nie jest przypisany do resortu pracy, edukacji, kultury ani polityki społecznej. W związku z powyższym w obliczu zmieniającej się rzeczywistości i odchodzenia od modelu „jednego zawodu na całe życie” konieczne jest nowe podejście do kształcenia.

Wyniki badań ilościowych, zleconych przez Ministerstwo Funduszy, obejmujące ponad 3 tysiące wywiadów, a dotyczących wpływu polityki EFS na uczenie się przez całe życie w latach 2014–2020. potwierdziły potrzebę lepszej koordynacji systemu, co jest zgodne z opiniami ekspertów.

W dyskusji wybrzmiewało znaczenie **kształcenia dualnego** czyli systemu edukacji, w którym teoria nauczana w szkołach łączy się z praktyką realizowaną w firmach partnerskich. W ramach kształcenia dualnego uczniowie zdobywają zarówno teoretyczną wiedzę w instytucjach edukacyjnych, jak i praktyczne umiejętności w rzeczywistych warunkach pracy, a cały proces jest nadzorowany przez odpowiednie instytucje edukacyjne, co sprawia, że jest to formalna część systemu kształcenia. Ten model pozwala na skrócenie czasu przygotowania specjalistów do pracy, gdyż uczniowie zdobywają praktyczne umiejętności w trakcie edukacji. Przykładem takiego systemu jest niemiecki model, w którym uczniowie odbywają staże trwające 160 godzin, a pracodawcy określają konkretne umiejętności rozwijane poza podstawą programową.

Metodologia STEAM. Zwrócono również uwagę na konieczność upowszechnienia Metodologii STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) jako podejścia edukacyjnego, które integruje naukę, technologie, inżynierię, sztuki i matematykę. STEAM+ uwzględnia dodatkowe aspekty, które integrują edukację z praktyką zawodową, co pozwala uczniom na zdobywanie nie tylko teoretycznej wiedzy, ale także umiejętności praktycznych, które są bezpośrednio przydatne w pracy.

1. innowacyjne i aktywizujące metody nauczania łączące sferę edukacji i nauki ze sferą organizacji i zarządzania firm partnerskich,
2. samowartościowanie się ucznia/słuchacza/studenta jako element innowacyjnego oceniania,
3. przedmioty stosowane w firmach partnerskich, takich jak np.: matematyka stosowana, fizyka stosowana, chemia stosowana, język obcy zawodowy, programy komputerowe w firmie, itp.
4. etapy aktywności ucznia/słuchacza/studenta, czyli zaciekawienie, zainteresowanie i zafascynowania daną dyscypliną,
5. tworzenie klas patronackich w ramach kształcenia dualnego.

W kształceniu dorosłych na Podkarpaciu, STEAM + może pomóc w rozwijaniu umiejętności interdyscyplinarnych, co jest istotne dla innowacyjności i rozwoju regionalnego. Przykładem mogą być programy edukacyjne prowadzone przez Podkarpackie Centrum Innowacji (PCI), które współpracuje z uczelniami w celu rozwijania innowacyjnych rozwiązań.

Innowacje w Kształceniu Dorosłych. Innowacje w kształceniu dorosłych na Podkarpaciu mogą obejmować nowe metody nauczania, takie jak e-learning, metody aktywizacyjne, wykorzystanie sztucznej inteligencji oraz programy dostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Przykłady Innowacji

1. [Podkarpackie Centrum Innowacji \(PCI\)](#): PCI wspiera tworzenie innowacji na Podkarpaciu poprzez współpracę z uczelniami i firmami. Organizuje projekty badawcze i rozwija regionalny ekosystem innowacji.
2. [Współpraca Uczelni z Przedsiębiorstwami](#): Współpraca między uczelniami a firmami na Podkarpaciu umożliwia rozwój innowacyjnych rozwiązań i kształcenie specjalistów zgodnie z potrzebami lokalnej gospodarki.

3. [Podkarpacka Akademia Innowacji Pedagogicznych](#) (PAIP): PAIP przyznaje certyfikaty i statuetki nauczycielom i dyrektorom szkół za innowacyjne podejście do edukacji. W roku szkolnym 2023/2024 wyróżniono ponad 170 osób z całego Podkarpacia
4. Współpraca szkół z przedsiębiorcami: Projekty realizowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 pokazały, że współpraca szkół z przedsiębiorcami jest kluczowa dla podniesienia jakości kształcenia zawodowego. W perspektywie finansowej 2021-2027 planuje się kontynuację i rozwinięcie tej współpracy, aby lepiej odpowiadać na potrzeby rynku pracy.
5. Modernizacja infrastruktury edukacyjnej: W regionie podkarpackim realizowane są projekty modernizacji infrastruktury edukacyjnej, takie jak doposażanie pracowni i warsztatów szkolnych. Dzięki temu uczniowie i studenci mają dostęp do nowoczesnego sprzętu, co przekłada się na lepsze przygotowanie do pracy w dynamicznie zmieniającym się środowisku.
6. Kształcenie ustawiczne: W regionie podkarpackim notuje się duże zainteresowanie kształceniem ustawicznym. Projekty w tym zakresie są realizowane z wykorzystaniem funduszy europejskich i są ukierunkowane na podnoszenie kwalifikacji osób dorosłych, aby mogły one lepiej radzić sobie na rynku pracy.

WNIOSKI

Potencjał rozwojowy regionu

Województwo podkarpackie posiada silne podstawy dla rozwoju edukacji całościowej, w tym dobrze rozwinięty przemysł lotniczy, naftowy i bogate zasoby przyrodnicze.

Istnieje formalne wsparcie tej polityki w strategii "Podkarpackie 2030" oraz dostępność instytucji edukacyjnych.

Braki w realizacji polityki LLL

Pomimo zapisów strategicznych, wdrożenie polityki uczenia się przez całe życie w praktyce pozostaje wyzwaniem.

Brak efektywnej koordynacji między instytucjami oraz niska integracja edukacji formalnej z pozaformalną i uczeniem nieformalnym utrudniają rozwój systemu.

Problemy rynku pracy i kształcenia

Niedopasowanie programów nauczania do dynamicznych zmian na rynku pracy powoduje trudności w znalezieniu zatrudnienia przez absolwentów.

Niski poziom innowacyjności edukacyjnej poza dużymi miastami ogranicza jakość kształcenia.

Nadmierna liczba godzin zajęć w szkołach ogranicza możliwości praktycznego nauczania zawodu.

Szanse na rozwój edukacji i rynku pracy

Województwo ma możliwość wdrożenia modelu kształcenia dualnego, czerpiąc wzorce z niemieckiego systemu edukacji zawodowej.

Fundusze unijne mogą być wykorzystane do dalszej cyfryzacji edukacji i wdrażania nowoczesnych technologii (STEAM).

Współpraca z Ukrainą i Słowacją otwiera możliwości dla międzynarodowych projektów edukacyjnych.

Zagrożenia dla długofalowego rozwoju edukacji

Brak stabilnego finansowania może wpłynąć na jakość i trwałość projektów edukacyjnych.

Odływ młodych ludzi do innych regionów i krajów obniża potencjał rozwoju zasobów ludzkich.

Szybkie zmiany technologiczne powodują konieczność dynamicznego dostosowywania programów nauczania.

REKOMENDACJE

Poprawa koordynacji systemu edukacji

Powołanie regionalnych centrów zarządzania edukacją pozaformalną i uczeniem nieformalnym, które będą wspierać kształcenie przez całe życie.

Stworzenie spójnego systemu walidacji kompetencji i certyfikacji umiejętności nabywanych poza edukacją formalną.

Dostosowanie edukacji do potrzeb rynku pracy

Wprowadzenie modelu kształcenia dualnego, w którym uczniowie odbywają staże w firmach partnerskich.

Zwiększenie współpracy między uczelniami a biznesem w celu tworzenia programów edukacyjnych dostosowanych do potrzeb pracodawców.

Lepsze wykorzystanie wyników ewaluacji

Publiczne udostępnianie i promocja informacji o raportach z ewaluacji projektów edukacyjnych oraz wykorzystywanie ich do udoskonalania polityki edukacyjnej.

Stabilizacja finansowania edukacji

Opracowanie długofalowej strategii wsparcia finansowego dla projektów związanych z uczeniem się przez całe życie.

Wykorzystanie środków unijnych na lata 2021-2027 na inwestycje w infrastrukturę edukacyjną oraz rozwój cyfryzacji.

Promowanie edukacji ustawicznej

Wsparcie inicjatyw związanych z edukacją dorosłych, zwłaszcza osób powyżej 50. roku życia.

Popularyzacja korzyści płynących z edukacji pozaformalnej i uczenia nieformalnego w społeczeństwie oraz wśród pracodawców.

Rozwój innowacyjnych metod kształcenia

Promowanie nowoczesnych metod nauczania, takich jak STEAM, blended learning i microlearning.

Inwestycje w szkolenia nauczycieli w zakresie nowych technologii edukacyjnych, w tym metod aktywizacyjnych itp.

Zwiększenie dostępności edukacji na obszarach wiejskich oraz dla osób doświadczających różnego rodzaju wykluczenia

Rozwój mobilnych centrów edukacyjnych i e-learningu dla mieszkańców obszarów peryferyjnych.

Lepsza integracja edukacji z transportem publicznym w celu ułatwienia dostępu do ośrodków kształcenia

Rozwój i promocja edukacji włączającej na różnych poziomach kształcenia

7. ANEKS

OBSZAR 1: PLANOWANIE I STRATEGICZNE ZARZĄDZANIE

Wymiar	Pytanie	Odpowiedź
I. MIEJSCE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE W STRATEGII ROZWOJU REGIONU	1. Czy na szczeblu regionalnym, czyli w województwie podkarpackim, istnieje polityka uczenia się przez całe życie?	Tak
	2. Czy uczenie się przez całe życie jest ważnym elementem planu rozwoju regionalnego lub strategii regionalnej?	Tak
	3. Czy na szczeblu regionalnym istnieje polityka uczenia się przez całe życie obejmująca wszystkie sektory edukacji, tzn.	
	a. system edukacji formalnej (w tym m.in. szkoły średnie, uczelnie)	Tak
	b. system edukacji pozaformalnej	Nie
	c. uczenie nieformalne	Nie
	d. system edukacji obejmujący wszystkie grupy wiekowe	Tak
	e. edukacja zawodowa	Tak
II. KOORDYNACJA I WSPÓŁPRACA MIĘDZYINSTYTUCJONALNA W RAMACH POLITYKI LLL W REGIONIE	4. Czy w systemie zarządzania uczeniem się przez całe życie uczestniczą interesariusze, uczniowie i nauczyciele?	Tak
	5. Czy istnieje współpraca i koordynacja między szczeblem centralnym i regionalnym? Która z poniższych opcji:	
	a. Czy istnieje taka współpraca finansowa?	Nie

	b. Czy istnieje taka współpraca administracyjna?	Raczej tak
	c. Czy istnieje inna współpraca?	Tak
III. TWORZENIE, WSPIERANIE I PODTRZYMYWANIE PARTNERSTW	6. Czy istnieje współpraca między Regionem, a interesariuszami w zakresie uczenia się przez całe życie:	
	a. Czy istnieje współpraca na poziomie międzynarodowym?	Tak
	b. Czy istnieje współpraca na poziomie regionalnym?	Nie
	7. Czy Region jest członkiem międzynarodowego stowarzyszenia lub sieci skoncentrowanej na LLL lub bardziej specyficznych sektorach edukacji (np. ustawiczne kształcenie zawodowe, kształcenie osób zagrożonych wykluczeniem, itp.)?	Nie
	8. Czy w Regionie istnieją partnerstwa w obszarze uczenia się przez całe życie?	Tak
	9. Jakim stopniu władze Regionu wspierają te partnerstwa?	W średnim stopniu
	10. Czy członkami takich partnerstw są zróżnicowane podmioty (z różnych sektorów, organizacji)?	Tak

OBSZAR 2: IMPLEMENTACJA

Wymiar	Pytanie	Odpowiedź
IV. INFORMACJA I PORADNICTWO ZAWODOWE	11. Czy poradnictwo zawodowe jest dostępne dla wszystkich grup wiekowych w ramach uczenia się przez całe życie, a w szczególności:	
	a. dla osób w wieku szkolnym?	Raczej tak
	b. dla osób dorosłych?	Raczej tak
	12. Czy w ramach świadczonych usług doradczych brane są pod uwagę specjalne potrzeby odbiorców?	Tak
	13. Czy istnieją kampanie uświadamiające i promocyjne wspierające uczenie się przez całe życie?	Tak
	14. Czy promocja uczenia się obejmuje wszystkie etapy życia (grupy wiekowe)?	
	a. dzieci?	Tak
	b. młodzież?	Tak
	c. dorosłych?	Nie
	d. seniorów?	Nie
V. IDENTYFIKACJA POTRZEB UCZĄCYCH SIĘ I MONITOROWANIE UCZESTNICTWA	15. Czy monitorowany jest wskaźnik udziału w uczeniu się przez całe życie w Regionie?	Nie
	16. Jeżeli tak jak często przeprowadzane jest badanie?	Nie dotyczy
	17. Czy Region monitoruje pojawianie się nowych potrzeb po stronie uczących się?	Nie

	18. Czy Region monitoruje zapotrzebowanie na umiejętności z perspektywy pracodawców?	Tak
VI. PROFESJONALIZACJA I ROZWÓJ EDUKATORÓW I KADR LLL	19. Czy władze regionalne wspierają rozwój zawodowy następujących grup:	
	a. Kadry kierowniczej w szkołach?	Tak
	b. Kadry nauczycielskiej?	Tak
	c. Edukatorów w edukacji pozaformalnej?	Nie
VII. WSPARCIE FINANSOWE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE	20. Czy rozwijanie umiejętności zawodowych jest wspierane finansowo z środków Regionu lub innych środków publicznych?	Tak
	21. Czy rozwijanie umiejętności nie związanych z pracą zawodową jest wspierane finansowo z środków Regionu lub innych środków publicznych?	Raczej Tak
	22. Czy istnieją inicjatywy wspierające następujące grupy:	
	a. osoby ze specjalnymi potrzebami (np. niepełnosprawność ruchowa, problemy ze zdrowiem psychicznym)?	Raczej tak
	b. osoby ze środowisk migracyjnych?	Tak
	c. osoby z grup wykluczenia społecznego?	Raczej tak
	d. długotrwale bezrobotni?	Tak
	e. bezrobotna młodzież	Tak
	f. bezrobotne kobiety?	Tak
	g. seniorzy?	Tak
	h. inne?	Tak

VIII. TRANSFORMACJA EKOLOGICZNA I CYFROWA – JEJ WDRAŻANIE W ŻYCIE	23. Czy dostęp do zdalnego uczenia się jest częścią regionalnej polityki uczenia się przez całe życie?	Tak
	24. Czy istnieją standardy jakości nauczania zdalnego, system jakości usług zdalnych, wdrożone przez władze regionalne?	Tak
	25. Czy w Regionie przeznacza się środki na umożliwienie dostępu do uczenia się w sposób zdalny dla osób:	
	a. we wszystkich grupach wiekowych?	Tak
	b. ze specjalnymi potrzebami?	Tak
	26. Czy strategia regionalna obejmuje wspieranie uczenia się przez całe życie w ramach zielonej transformacji?	Tak
	27. Czy Region monitoruje poziom rozwoju zielonych kompetencji?	Nie
	28. Czy Region monitoruje podaż i popyt na zielone miejsca pracy?	Nie
IX. WALIDACJA	29. Czy władze regionalne promują edukację, która koncentruje się na zrównoważonym rozwoju środowiska?	W średnim stopniu
	30. Czy w Regionie istnieje system walidacji umożliwiający potwierdzanie efektów uczenia się?	Tak
	31. Czy w regionie funkcjonuje system mikropoświadczeń?	Nie

OBSZAR 3: EWALUACJA

Wymiar	Pytanie	Odpowiedź
X. EWALUACJA REGIONALNEJ POLITYKI W OBSZARZE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE	32. Czy na poziomie regionalnym istnieje formalna ewaluacja polityk uczenia się przez całe życie?	Tak
	33. Jak często przeprowadzane jest działanie ewaluacyjne?	Rzadziej niż co 2 lata
	34. Czy raporty z wynikami ewaluacji są dostępne publicznie?	Tak
	35. Czy wyniki oceny są rzeczywiście wykorzystywane do ulepszania polityk uczenia się przez całe życie?	Tak